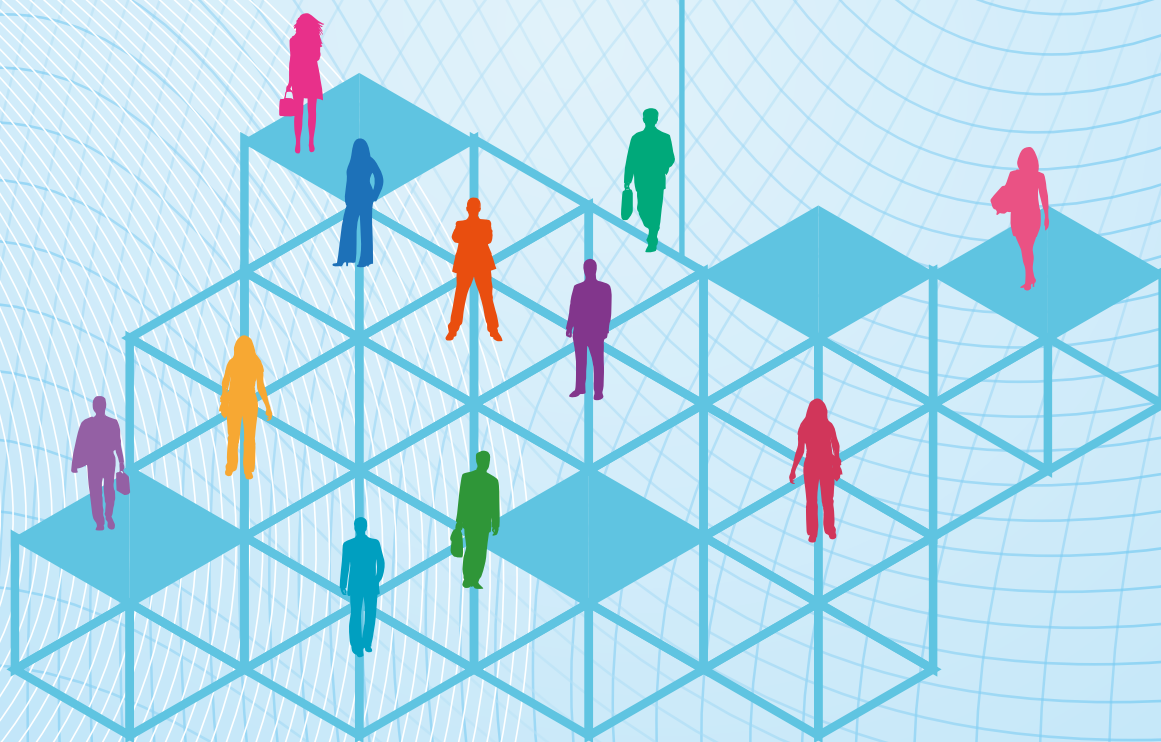

Colloquium

2016/2017

*THE COLLABORATIVE
ECONOMY:
HOW TO REGULATE
AND STIMULATE A NEW
ECONOMIC PARADIGM?*

Brussels, 27th March 2017

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnr.: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>

tel. 0800 120 33 (gratis in België)

 facebook.com/FODEconomie

 [@FODEconomie](https://twitter.com/FODEconomie)

 youtube.com/user/FODEconomie

 linkedin.com/company/fod-economie

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marc Delporte
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Wettelijk depot: D/2017/2295/36

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Voorwoord

In het kader van het “Single Market Forum”, door de Europese Commissie opgericht en met haar ondersteuning, heeft de Algemene Directie K.M.O.-beleid van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie in samenwerking met de gewesten beslist om de verschillende aspecten van de deeleconomie, waaronder het reglementaire kader, te behandelen tijdens een colloquium¹ op maandag 27 maart 2017 in het Egmont Paleis in Brussel.

“Deeleconomie” is inderdaad een hybride begrip geworden, het ontbreken van een algemene, duidelijke en nauwkeurige definitie zorgt voor verwarring zowel bij het grote publiek als bij de belangrijkste actoren. Het doel van dit evenement was om een aantal fundamentele pistes aan te reiken om dit concept te verduidelijken.

Verschillende ministers, de Europese Commissie, de Belgische overheden, deskundigen en ondernemers hebben hun standpunten kenbaar gemaakt over de mogelijkheden en beperkingen van de deeleconomie, alsook de verschillen en overeenkomsten met de traditionele economie. Het was eveneens de gelegenheid om bijzondere aspecten zoals de regelgeving, de economische en de sociale bijdrage aan de samenleving te belichten of om de ervaringen, valkuilen en successen van de actoren van dit nieuwe paradigma te ontdekken.

1 http://economie.fgov.be/nl/modules/activity/activite_1/20170327_single_market_forum.jsp

Inhoud

Voorwoord	3
Executive summary	7
1. Verslag	8
1.1. Ministeriële toespraken.....	8
1.1.1. De heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel.....	8
1.1.2. De heer Alexander De Croo, vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post.....	8
1.1.3. De heer Willy Borsus, minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie.....	9
1.1.4. De heer Didier Gosuin, minister van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, belast met Economie en Tewerkstelling.....	10
1.1.5. De heer Dimitri Coutiez, de vertegenwoordiger van de heer Marcourt, vicepresident van de Waalse regering en van de regering van de Franse Gemeenschap, minister van Economie, Industrie, Innovatie en Digitalisering en minister van Hoger Onderwijs, Wetenschappelijk Onderzoek en Media.....	11
1.2. Toespraak van de Europese Commissie.....	12
1.2.1. De heer Comptour, lid van het Kabinet van de Europese commissaris Elżbieta Bieńkowska belast met de Interne Markt, de Industrie, het Ondernemerschap en de kmo's.....	12
2. Verslag van de presentaties en workshops	14
2.1. De presentatie van een studie over de definitie van de deeleconomie door Idea Consult.....	14
2.2. Presentatie van de heer Michel Bauwens.....	15
2.3. Het regelgevend kader van de deeleconomie: vanuit het oogpunt van de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, Sociale Zekerheid (DG Zelfstandigen), Financiën, Werkgelegenheid.....	16

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.3.1. De FOD Economie.....	16
2.3.2. De FOD Financiën.....	17
2.3.3. De FOD Sociale Zekerheid	18
2.3.4. De FOD Werkgelegenheid	19
3. Algemene opmerkingen en vragen uit het publiek	21
4. Workshop - de bijdrage van de deeleconomie tot het economische en maatschappelijke leven.....	23
4.1. Inleiding.....	23
4.2. Maatschappelijke impact	23
4.3. Organisatorische innovatie.....	25
4.4. Besluiten	27
5. Workshop – “De deeleconomie: troeven om de ondernemingswereld te veranderen en de lokale economie te verstevigen”	28
5.1. Inleiding	28
5.2. Hinderpalen ontwikkeling ondernemerschap.....	28
5.3. Sleutelmomenten in het ondernemersproject.....	30
5.4. Discussie over de steun/begeleidingsmogelijkheden.....	30
5.5. Invloed van de deeleconomie op het grondgebied.....	32
6. Workshop - platformeconomie, katalysator voor vernieuwing?	35
6.1. Getuigenissen ondernemers.....	35
6.1.1. SpareSpace.....	35
6.1.2. Academiclabs.....	35
6.1.3. Buggybooker.....	36
6.2. Discussie.....	36

7. Panelgesprek - deeeconomie en traditionele economie: concurrenten of bondgenoten?	39
7.1. Regelgeving en statuut.....	39
7.2. Een opstap naar gelijke regels voor iedereen?.....	40
7.3. Pleidooi voor administratieve en juridische transparantie.....	41
8. Verslag van de slotconferentie van het Single Market Forum – luik deeeconomie (Malta – juni 2017)	42
8.1. Inleiding.....	42
8.2. New business models and regulatory responses in the collaborative economy.....	42
Bijlage 1. Programma van het colloquium	45
Bijlage 2. Informatie over de workshops	48
Bijlage 3. Curriculum vitae van sommige deelnemers	50

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Executive summary

Enkele hoofdlijnen ontstonden door de verschillende toespraken: In België zoals in de meeste andere landen heeft het ontbreken van een duidelijke regelgeving geleid tot een grijs gebied waar het vaak niet duidelijk is of het over private of zakelijke initiatieven gaat, en wat het sociaal statuut is van de persoon die goederen of diensten aanbiedt. Zijn dat mensen die hun diensten incidenteel aanbieden, zijn het starters, nieuwe bedrijven of bedrijven die al actief waren in de zogenaamde traditionele economie?

In deze situatie lijkt het van belang om een onderscheid te kunnen maken tussen incidentele aanbieders en regelmatige aanbieders.

Beide kunnen onder verschillende stelsels vallen betreffende hun sociaal statuut (zoals privépersoon, zelfstandige of werknemer) en de hiermee verbonden systemen van sociale bescherming, belastingen en sociale zekerheid. In België wordt, voor individuele aanbieders die diensten verlenen aan andere personen via door de overheid erkende platformen, een verschil gemaakt tussen personen die minder of meer dan 5.100 euro per jaar verdienen. Maar het betreft hier een puur fiscale aanpak.

- Zowel kleine als grote aanbieders moeten transparant zijn over wat ze aanbieden en minimumnormen hanteren ten opzichte van hun gebruikers (consumenten) in de deeleconomie.
- In het algemeen gelden voor aanbieders in de deeleconomie dezelfde regels als voor deze in de traditionele economie.
- De benadering van de regelgeving moet tot doel hebben een gelijk speelveld te creëren en het ondernemerschap in beide vormen van economie te stimuleren.
- De platformen in de deeleconomie hebben, door hun rol en rekening houdend met hun betrokkenheid, dus ook verantwoordelijkheden tegenover degenen die via hun platformen iets aanbieden, tegenover de consumenten en de overheden.
- Bepaalde activiteiten in de deeleconomie kunnen bijdragen tot een effectiever gebruik van onderbenutte middelen en zowel sociale- als milieueffecten hebben. Het gaat niet alleen om het gezamenlijk gebruik van auto's of onderdak verschaffen in een privéwoning, maar ook om mensen die thuis koken en extra maaltijden leveren aan mensen in hun buurt. Dit zorgt ook voor een groter gevoel van gemeenschapszin en algemeen welzijn. Coöperatieve organisaties streven eveneens vaak naar dit doel.

Op de volgende pagina's wordt een overzicht van de hoofdlijnen van dit evenement weergegeven, een gedetailleerd programma is terug te vinden in bijlage. De presentaties zijn beschikbaar op de website:

http://economie.fgov.be/nl/modules/activity/activite_1/20170327_single_market_forum.jsp

1. Verslag

1.1. Ministeriële toezpraken

1.1.1. De heer Kris Peeters, vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel

Deeconomie staat voor optimale benutting van goederen. Niettemin veroorzaakt de huidige verwarde situatie veel aarzelingen bij de mogelijke actoren van dit nieuwe economische paradigma. De bestaande regelgeving is inderdaad onduidelijk wat betreft verzekeringen, voorschriften over verantwoordelijkheid, kwaliteit of belastingen. Bovendien wordt het steeds moeilijker om het onderscheid te maken tussen producent en consument. Voorts is er ook nog de vrees voor sociale dumping binnen dit economische model.

De federale overheid wil de deeconomie bevorderen door een eenvoudiger en vooral duidelijker kader mogelijk te maken.

Een van de belangrijkste uitdagingen vormt de consumentenbescherming. Het is algemeen bekend dat er al een degelijke wetgeving is op dit vlak. Maar deze omvat enkel de relatie tussen een onderneming en een consument. Het is belangrijk om dit model ook uit te breiden naar een bescherming van de consument indien er sprake is van een transactie tussen twee niet-professionele actoren.

Over dit onderwerp werd de mening van verschillende belanghebbenden in de deeleconomie gevraagd, in het bijzonder de beroepsorganisaties, de consumentenorganisaties en andere adviesorganen. De bedoeling is om de problemen die aan bod komen te reguleren, indien nodig via een wetgevend initiatief.

1.1.2. De heer Alexander De Croo, vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post

Vanuit het perspectief van de wetgeving is België hier al een tijd mee bezig. De eerste doelstelling is om de deeconomie de ruimte te geven om zich te ontwikkelen.

Als wetgever moet de overheid duidelijk zijn over wat zij wel en niet wil. Daarnaast moet zij de deeconomie de mogelijkheden bieden om te groeien en gebeurt een overheidstussenkomst enkel indien dit nodig is.

Deeconomie wordt vaak beschouwd als een sociaal en fiscaal “grijze” zone. In België wordt al een tweetal jaar gewerkt aan een sociaal en fiscaal stabiel kader. Een kader enerzijds eenvoudig en gemakkelijk in gebruik, voor occasioneel gebruik en niet zwaar

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

belast. Anderzijds een kader voor een “level playing field” ten opzichte van de professionele operatoren. Sinds 1 maart 2017 werd voor prestaties geleverd via “erkende deelplatformen” een grens gesteld op 5.100 euro. Net zoals voor de roerende voorheffing wordt hiervoor een bronbelasting van 10 % geïnd door de platformen. Deze vorm van eenvoudige en transparante fiscaliteit, met een brede basis, beantwoordt aan de behoeften van de gebruikers en kan op termijn evolueren naar een belastingsysteem gebaseerd op transacties.

België is een van de toonaangevende landen voor het opstellen en mogelijk maken van dit nieuw economisch model.

1.1.3. De heer Willy Borsus, minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie

Dankzij de digitale revolutie kent de deeleconomie een belangrijke groei. Door de nieuwe technologieën en het afschaffen van de traditionele tussenpersonen staat de deeleconomie voor een andere manier van gebruik, namelijk het delen en het hergebruiken van beschikbare middelen.

Daarbij moet in het bijzonder aandacht worden besteed aan de “traditionele” bedrijven, want voor hen vormt dit een grote uitdaging.

De vraag naar de toereikendheid van onze klassieke wetgeving, in het bijzonder op het gebied van de rechten van werknemers, de bescherming van de gegevens en de privacy, de sociale rechten, maar ook van de eerlijke concurrentie en de strijd tegen monopolies en concurrentieverstorende praktijken, is fundamenteel. Daarom is het noodzakelijk en dringend om na te denken over een passend wettelijk kader, geschikt voor de deeleconomie en aangepast aan de maatschappelijke ontwikkelingen, en dit zonder de innovatie af te remmen.

Eerst en vooral is er de toepassing van de mededingingsregels. Het komt erop aan de natuurlijke neiging van sommige platformen om monopolies te vormen te vermijden. Het is van essentieel belang dat er een open markteconomie blijft, zelfs indien de gevestigde actoren de neiging hebben om de toegang van nieuwe spelers tot de markt te belemmeren.

Het optreden van de toezichthoudende autoriteiten, in het bijzonder op de mededingingsregels, staat centraal. Betreffende wetgeving is het recht van eerlijk gebruik in handelszaken in een pril stadium gebleven terwijl het consumentenrecht in België zich heeft ontwikkeld tot een geheel van uitgebreide voorschriften. Daarom worden er twee maatregelen ten opzichte van kmo's voorgesteld: oneerlijke en misleidende praktijken tegenover kmo's verbieden, zoals nu al het geval is voor b2c (business to consumer), en oneerlijke contractvoorwaarden verbieden.

De nadruk ligt ook op de beveiliging van de transacties binnen de deeleconomie. Dit moet gebeuren door de ontwikkeling van identiteitscontrolesystemen, het bevorderen van evaluatie- en ratingsystemen, maar ook door het creëren van labels die de consumenten helpen om zich te oriënteren. Het is passend om ook een label te hebben voor deeleconomieplatformen die bijvoorbeeld een efficiënte oplossing aanbieden bij geschillen, een verzekering, een veilig betaalsysteem, algemene voorwaarden in overeenstemming met de wet, ... Zoals er in België al een label bestaat voor e-commercewebsites moet er een komen voor deeleconomieplatformen.

Ten slotte is digitale transformatie ook noodzakelijk voor de traditionele spelers. Deeleconomie moet ons leiden naar een betere en "rechtvaardige" concurrentie.

1.1.4. De heer Didier Gosuin, minister van de regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, belast met Economie en Tewerkstelling

Deeleconomie creëert zowel enthousiasme als vrees. Enthousiasme voor de nieuwe modellen, de innovatieve economie, de groei van de omzet, het creëren van nieuwe kansen op werkgelegenheid, ... Maar tegenovergesteld aan vrijhandel creëert deeleconomie ook quasi monopolies. Niet alle platformen zijn samenwerkingsverbanden. Het werk moet anders georganiseerd worden in de betrokken sectoren. Enerzijds is er door de technologie een daling van de werkgelegenheid met arbeidsovereenkomst.

En anderzijds een toename van arbeid/diensten die op vraag moeten worden uitgevoerd door een oneindig aantal niet correct vergoede werknemers. Om dit te structureren wordt er een kader voorgesteld dat nog doorheen de tijd verder zal evolueren.

Drie punten lijken van essentieel belang voor het ontwikkelen van dit kader waarin ondernemers en werknemers kunnen werken:

- 1) Een vrijwillig kader is ontoereikend als reglementering, want het moet een systematisch karakter hebben om efficiënt te zijn.
- 2) Het is van vitaal belang een socialezekerheidsdekking te voorzien en een minimumloon te waarborgen. Het ontwikkelen van een sociale bescherming eenvoudig in gebruik vormt een belangrijke uitdaging.
- 3) Vervolgens moeten we ook sommige economische belangen onder ogen durven zien. Zo moet er een belasting over de toegevoegde waarde komen in het land waar deze wordt gecreëerd. Een maatregel in overeenstemming met het project van de Europese Commissie. Vervolgens vraagt deze particuliere monopoliepositie ook om een specifieke regelgeving. De overheid heeft er belang bij dat er meerdere marktspelers zijn ...

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Regelgeving omvat niet alles. Zich opstellen vanuit een defensieve positie wat betreft de regelgeving is onvoldoende. De overheid moet een proactieve rol spelen in de deeleconomie. Want er is ook een verborgen gedeelte onder de ijsberg van de deeleconomie. Betekenisvol zou een reële verdeling van het ondernemerschap zijn: mede-eigenaarschap van de gebruikers van het platform, een democratisch bestuur en dit met als doel diensten te leveren aan de gemeenschap.

De economie kent veel variaties. De overheid moet een gediversifieerde digitale economie bevorderen en de varianten aanmoedigen die het dichtst aanleunen bij de deeleconomie.

Deeleconomie mag zeker niet gezien worden als tweeledig met aan de ene kant de traditionele spelers en aan de andere kant de nieuwe spelers.

In Brussel zijn al verschillende maatregelen genomen, maar er moet nog veel werk worden verzet.

1.1.5. De heer Dimitri Coutiez, de vertegenwoordiger van de heer Marcourt, vicepresident van de Waalse regering en van de regering van de Franse Gemeenschap, minister van Economie, Industrie, Innovatie en Digitalisering en minister van Hoger Onderwijs, Wetenschappelijk Onderzoek en Media

11

Al is het begrip deeleconomie recent, het idee van het delen van goederen en hun ontwikkeling in dienst van de gemeenschap, los van het concurrentiemodel, is al oud. Ook de sociale economie richt zich op het waarderen van andere bronnen die niet of weinig voorkomen in de andere vormen van ondernemerschap. Om rijkdom te produceren in de economie is er evenveel nood aan samenwerking als aan concurrentie.

De kracht van de sociale economie is haar toegevoegde waarde in termen van efficiëntie. Inderdaad, het kan gaan om niet-verhandelbare middelen binnen de traditionele economie.

De ondernemingen gegroepeerd onder de term deeleconomie steunen op diezelfde eigenheid: zij slagen erin om middelen te laten renderen die aan de marktlogica ontsnappen (of ontsnapt). Maar hier stopt dan ook de vergelijking. Immers, zodra een economisch model is opgezet, en de activiteit van het “gemeenschaps”- of burgerinitiatief winstgevend wordt, worden ze overgenomen door de klassieke markspelers. Omdat deze grotere investeringsmogelijkheden hebben.

Het is cruciaal om platformen te bouwen waarvan de oorspronkelijke doelstelling het gemeenschappelijke belang dient. Het gaat erom zich te kunnen verzekeren dat de innovatieve en technische vooruitgang, of zij nu technologisch of sociaal van aard is,

voor alle belanghebbenden voordelig is: de ondernemingen, de werknemers en de overheid. Het gaat er vooral om dat werknemers beschermd blijven (bijvoorbeeld de vakbondsrechten), de garantie krijgen op een billijk inkomen en dat de financiering van de sociale zekerheid gegarandeerd wordt.

Aangezien Wallonië niet bevoegd is voor het sociaal- en vennootschapsrecht wordt er in dit dossier een beroep gedaan op de federale overheid voor de regulering. Met als doel het waarborgen van de ontwikkeling van ondernemingen uit de echte deeleconomie, waar de dienstverleners de ontwikkelde tool beheren, ten voordele van iedereen en niet zoals dit nu vaak het geval is ten voordele van enkelen.

1.2. Toespraak van de Europese Commissie

1.2.1. De heer Comptour, lid van het Kabinet van de Europese commissaris Elżbieta Bieńkowska belast met de Interne Markt, de Industrie, het Ondernemerschap en de kmo's

Deeleconomie is één onderdeel van de vele veranderingen van de interne markt. Het betreft een nieuwe vorm van economie die niet enkel zorgt voor nieuwe werkgelegenheid. Het vertegenwoordigt ook een economisch groeipotentieel voor de gehele Europese Unie.

Deze nieuwe vorm van economie vormt een uitdaging voor de bestaande economische modellen en actoren. Spijtig genoeg is er in Europa geen eenduidige regelgeving op dit gebied. Er zijn zowel tussen de lidstaten onderling als binnen dezelfde lidstaten van de Europese Unie verschillende regelgevingen. Dit leidt tot vertraging van de verdere ontwikkeling van de deeleconomie en fragmentatie van de interne markt.

Samengevat zijn er drie factoren die de groei van de deeleconomie belemmeren:

- 1) onzekerheid over de regels die van toepassing zijn;
- 2) uiteenlopende regels die plaatselijk anders worden toegepast binnen de lidstaten;
- 3) tegenstelling tussen de bestaande ondernemingen en deze uit de deeleconomie.

Om bijkomende belemmeringen in de interne markt te vermijden, verkiest de Commissie te werken met richtlijnen in plaats van nieuwe reglementeringen op te leggen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De Commissie wil niettemin toezien op de naleving van de volgende vijf voorwaarden:

- 1) enkel marktbeperking als het uitzonderlijk, gerechtvaardigd en evenredig is;
- 2) responsabilisering van alle betrokken actoren;
- 3) gewaarborgde bescherming van de consument;
- 4) werkgelegenheid: geen sociale dumping of onzekere banen;
- 5) het invoeren van een geharmoniseerde fiscale oplossing binnen de EU;

Het volstaat hieraan het evenredigheidsprincipe toe te voegen om de “grote spelers” van de “kleine spelers” te kunnen onderscheiden. De huidige discussie betreft het bepalen van een algemene of sectorale drempel.

2. Verslag van de presentaties en workshops

2.1. De presentatie van een studie over de definitie van de deeleconomie door Idea Consult

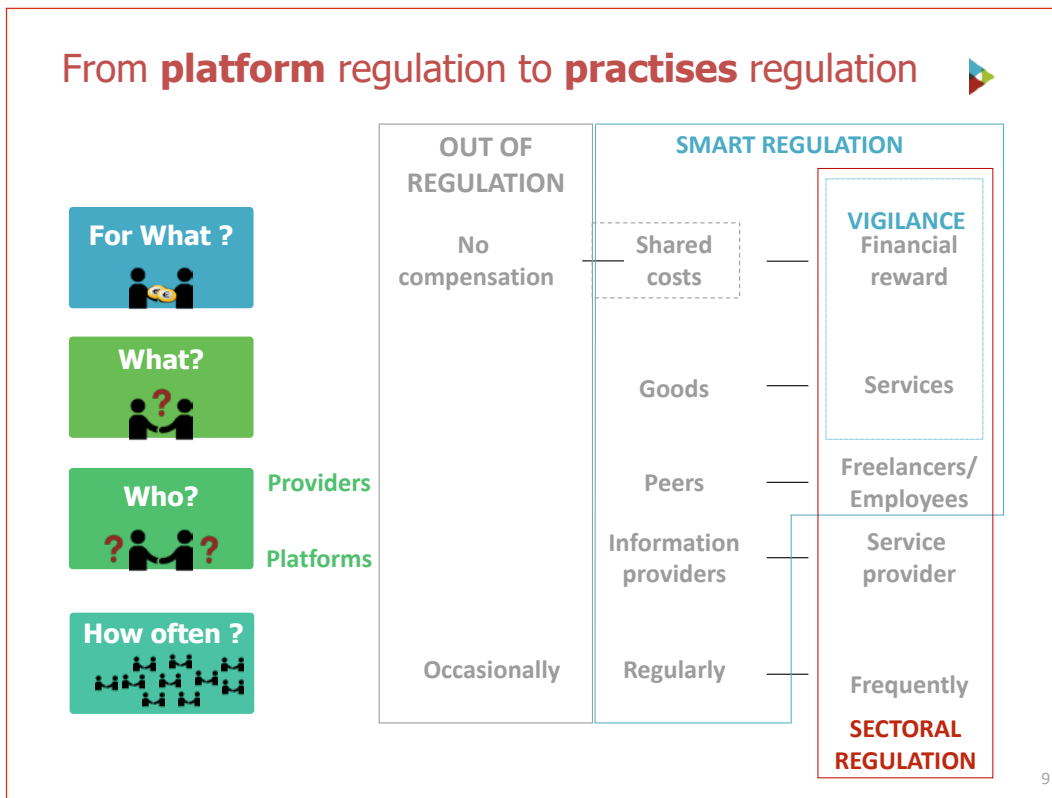
Er zijn verschillende terminologieën die raken aan deeleconomie. Kijken we naar de “hits” bij Google, dan zijn er in het Engels, in afnemende frequentie, onder andere: sharing economy, gig-economy, on-demand economy, collaborative production/consumption/economy, platform economy en peer-to-peer economy (P2P).

Deeleconomie blijkt een hybride concept te zijn. De volgende dimensies kunnen onder andere nuttig zijn bij de typering van “deeleconomie”:

- 1) Welke transacties worden gedeeld? De focus ligt bij deeleconomie vaak op tijdelijk gebruik en het overdragen van ervaringen. Er is eerder sprake van lenen en huren, dan van kopen of schenken.
- 2) Wat wordt gedeeld? Het gaat vaak om goederen en diensten waarbij onderbenutte capaciteit wordt benut (bijvoorbeeld: zitplaats in auto, ruimte in huis).
- 3) In hoeverre zijn het afzonderlijke personen die elkaar helpen? Als dit het geval is, zet dit vaak het wettelijk kader onder druk. Daarbij hoort de vraag of platformen als tussenpersonen beschouwd kunnen worden, of als professionele dienstverleners.
- 4) Frequentie, wanneer “peer” (particulier, gelijke), wanneer occasioneel, wanneer professioneel? Geen eenduidig antwoord. Nochtans wel belangrijk, want dat bepaalt het statuut van diegenen die in de deeleconomie actief zijn.
- 5) De plaats: is er sprake van een onlineplatform of offline persoonlijke initiatieven?
- 6) De compensatie: gaat het om winst, of alleen maar om vergoeding van gemaakte kosten, of is het gratis?

De antwoorden hierop bepalen in hoeverre en hoe een juridisch kader zinvol is, zoals aangegeven in onderstaande figuur.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.2. Presentatie van de heer Michel Bauwens

De heer Bauwens belichtte een aantal punten:

- “Economy of the Commons” (economie van de “Commons”, van de gemeenschap) vindt hij een nastrevenswaardiger begrip dan de economie. Het geeft het samenlevingsaspect aan. Bij organisaties als Uber en Airbnb gaat het niet om de samenleving; ze hebben concurrentiële uitgangspunten.
- Bij bijvoorbeeld de mobiliteitsproblematiek in Antwerpen lieten de burgers de beslissingen de afgelopen jaren niet alleen over aan bestuurders of de markt. Ook in Italië heeft de stad Bologna op vraag van de burgers een kader gecreëerd dat hen toelaat om de regelgeving mee richting te geven.
- “Economy of the Commons” gaat om een maatschappelijk contract tussen burgers en staat om samen te werken. Hier is bijvoorbeeld sprake van in Nederland, waar nu een nieuwe structuur bestaat voor gezondheid op lokaal niveau.

- Politieke gevolgen van de burgeropkomst, zoals Oikos in Vlaanderen: in Vlaanderen zijn burgerinitiatieven sinds 2009 vertienvoudigd. Het gaat om een nieuw soort samenwerking tussen burger en staat dat het kader reglementeert, de partnerstaat waarin burgers zelf politieke initiatieven kunnen nemen. Ander voorbeeld: stadcoalities in Spanje, gedomineerd door civiele coalities. In Barcelona was er een burgerrevolte tegen Airbnb, een beweging die daarna politiek werd en de verkiezingen won. Ook in Frankrijk en Engeland bestaan er civiele coalities die de meerderheid vormen in bepaalde steden. In Rijsel bestaan er ongeveer twaalf “assemblées de communs”, waar burgerlijke activiteiten samenkomen om gemeengoed te beheren.
- Bauwens is met de stad Gent sinds 15 maart 2017 bezig de vorming van commons in de stad te stimuleren, gedragen door burgers. Voor het bestuur is het belangrijk dat de stad met burgers samen regels opstelt, in plaats van organisaties als Uber en andere platformen.

Het gaat om de volgende thema's:

- a) In kaart brengen van de burgerinitiatieven in Gent. Welke goederen worden gratis gedeeld, zoals computerprogramma's en andere materiële zaken en immateriële programma's? Wat voor beheers- en bezitsmodellen horen daar bij, onder andere wat betreft huisvesting en mobiliteit?
- b) In kaart brengen wat de burgers van de stad verwachten.
- c) Onderzoeken hoe gemeenschapsgoederen de kosten in de economie kunnen verminderen, hoe ze de duurzaamheidseconomie kunnen financieren en werkgelegenheid kunnen creëren.

Dus op deze manieren kan veel maatschappelijke waarde gecreëerd worden in de collaboratieve economie.

2.3. Het regelgevend kader van de deeleconomie: vanuit het oogpunt van de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, Sociale Zekerheid (DG Zelfstandigen), Financiën, Werkgelegenheid

2.3.1. De FOD Economie

Het fenomeen deeleconomie kent vele varianten. Een innoverend economisch model vereist een samenhangende aanpak vanwege de nationale (federale), regionale en lokale overheden, en van de betrokken sectoren.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De missie van de FOD Economie is informatie verstrekken aan de dienstverleners. Deze zijn zich niet altijd bewust van hun wettelijke verplichtingen als lid van een platform. Alle informatie hierover kunt u binnenkort raadplegen op de website van de FOD Economie.

Een onderscheid wordt gemaakt tussen drie belangrijke actoren: de personen die diensten verstrekken als lid van een platform, de gebruikers die het voordeel genieten van de dienst en de platformen zelf die zorgen voor het contact tussen beiden.

Personen die deel uitmaken van een platform en beschouwd worden als professionelen of een economisch doel nastreven, worden opgevolgd door de dienst “Economische Reglementering”.

Voor de FOD Economie kan men de drie gulden regels voor marktspelers die via een elektronisch platform actief zijn als volgt samenvatten:

- 1) Gezonde en eerlijke concurrentie;
- 2) Bescherming van de consumentenbelangen;

In beide gevallen moeten de spelers uit de deeleconomie dezelfde regels naleven als die waaraan de bestaande traditionele spelers zijn onderworpen.

- 3) Inschrijving in de Kruispuntbank van Ondernemingen: de verplichting tot inschrijving hangt af van de regelmaat en de omvang van de verrichtingen. De FOD Financiën onderzoekt geval per geval de fiscale voorwaarden.

De FOD Economie wil dit nieuwe economische model blijven stimuleren en stelt alles in het werk opdat de spelers van de deeleconomie de economische reglementering begrijpen en naleven.

2.3.2. De FOD Financiën

De programmawet van 1 juli 2016 bepaalt het fiscale wettelijke kader van de deeleconomie:

- Het gaat om de inkomsten uit diensten die een particulier, die niet in het kader van zijn beroepswerkzaamheid handelt, aan een andere particulier levert door tussenkomst van een elektronisch platform dat door de overheid is erkend of georganiseerd;
- Het bruto belastbaar bedrag is het bedrag dat door het platform of door tussenkomst ervan daadwerkelijk is betaald, verhoogd met alle sommen die zijn ingehouden door het platform of door tussenkomst ervan;

- Het netto belastbaar bedrag is het brutobedrag verminderd met 50 % forfaitaire kosten;
- De beoogde inkomsten worden beschouwd als diverse inkomsten die belastbaar zijn tegen een aanslagvoet van 20 %;
- De wet beperkt de jaarlijkse prestaties tot 5.100 euro;
- Het KB van 12.01.2017 regelt de voorwaarden tot erkenning van elektronische platformen van deeeconomie.

Dit kader laat de dienstverlenende particulieren van een erkend platform toe om van een vereenvoudigde regeling te genieten:

- Belastingtarief van 10 % indien er niet meer dan 5.100 euro (jaarlijks geïndexeerd) bruto per kalenderjaar verdiend wordt via de deeeconomie.
- Mogelijkheid om de btw-vrijstellingsregeling te genieten en zich niet te moeten identificeren bij de btw, als aan de volgende 6 voorwaarden voldaan is:
 - De dienstprestaties vinden plaats in België;
 - De diensten hebben geen economische doeleinden (prestaties die niet onder een professionele activiteit vallen);
 - Het gaat over natuurlijke personen;
 - De “transacties” gebeuren via erkende platformen;
 - De via het platform verworven inkomsten mogen de 5.100 euro (2017) niet overschrijden;
 - De vergoeding wordt via het platform betaald.

2.3.3. De FOD Sociale Zekerheid

Het is belangrijk om te weten welk juridisch kader van toepassing is op de personen die in de deeeconomie actief zijn. Globaal geldt het volgende:

Als er geen sprake is van een beroepswerkzaamheid (dus zonder een regelmatige activiteit met winstmotief), vallen de inkomsten uit de deeeconomie meestal gewoon onder de inkomstenbelasting (al dan niet met vrijstelling tot een bepaalde drempel).

Zoals hiervoor reeds vermeld, bestaat sinds 1 maart 2017 de mogelijkheid dat platformen in de deeeconomie zich onder bepaalde voorwaarden als zodanig laten erkennen en registreren. Als het dan gaat om diensten die worden geleverd door particulieren aan andere particulieren, kunnen die particulieren belast worden voor 10 %, voor zover die inkomsten een bepaalde drempel niet overschrijden (voor 2017 ongeveer 5.100 euro).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Daarnaast is het belangrijk om te weten wanneer een werker in de deeleconomie valt onder het begrip “zelfstandige” en wanneer onder dat van “werknemer” (in een hiërarchische gezagsrelatie). (Het maken van dit onderscheid is zoals beschreven in de volgende bijdrage van de FOD Werkgelegenheid.)

In zoverre het gaat om een “zelfstandige” (al dan niet in bijberoep) valt die in die hoedanigheid onder het daarvoor geldende systeem van sociale zekerheid, met de verplichting, vanaf een bepaald inkomensniveau, tot betaling van sociale bijdragen.

Het huidige basisprincipe van het sociaal statuut van de zelfstandigen is, dat als er een zelfstandige activiteit uitgeoefend wordt met inkomsten, men verplicht is om zich aan te sluiten bij een sociaal verzekeringsfonds. De nieuwe regelgeving voor deeleconomie gooit dit principe om: aansluiten is slechts verplicht als de drempel van 5.100 euro overschreden wordt.

Over de toepassing van deze regelgeving zijn er nog altijd een aantal vragen. Aanpassingen gebeuren dus geleidelijk aan.

2.3.4. De FOD Werkgelegenheid

De FOD Werkgelegenheid is bevoegd voor het arbeidsrecht. Wat betreft deeleconomie rijst de vraag of het arbeidsrecht van toepassing is op mensen die hun diensten via platformen aanbieden. Momenteel worden ze beschouwd als zelfstandigen en niet als werknemers en ze genieten dan ook niet de beschermingsmaatregelen van het arbeidsrecht (arbeidsduur, nachtarbeid, loonbescherming, ...).

In de deeleconomie is het vaak onduidelijk welke arbeidsstatus iemand heeft die activiteiten verricht met als tussenpersoon een platform. De Belgische Arbeidsrelatiewet legt de nadruk op een aantal elementen die kunnen helpen om onderscheid te maken tussen wie werknemer is en wie zelfstandige. Dit dient om het fenomeen van schijnzelfstandigen of schijnwerknemers te verhinderen.

Deze wet voorziet vier algemene criteria om te beoordelen of iemand werknemer of zelfstandige is:

- de wil van de partijen;
- de vrijheid om het werk te organiseren;
- de vrijheid om de werktijd te organiseren;
- de mogelijkheid om een hiërarchische controle uit te oefenen.

Maar “de wil van de partijen” (over zelfstandig werken of niet) geldt alleen als de feiten overeenstemmen met de feitelijke tewerkstellingssituatie. Belangrijk is daarom de vraag: “wat is werken onder het gezag van een ander?” Meestal wordt er uitgegaan van bovenstaande puur juridische benadering, maar in sommige sectoren (zoals de bouw, transport, schoonmaak) wordt soms geprobeerd om onderscheid te maken via een hele lijst van andere criteria (zoals wie de eigenaar is van de productiemiddelen, wie de prijsstelling bepaalt en of je jezelf kunt laten vervangen door een persoon die je zelf in dienst hebt genomen).

Wanneer meer dan de helft van de criteria niet zijn vervuld, wordt in de hiervoor vermelde sectoren vermoedt dat de arbeidsrelatie een zelfstandigenovereenkomst is. In het andere geval vermoedt men een arbeidsrelatie als werknemer, wat impliceert dat de arbeidswetgeving en de betreffende sociale zekerheidsregelingen van toepassing is (dus aangaande arbeidstijden, betaling sociale bijdragen door werkgever en werknemer, enz.).

Op Europees niveau schenken de arbeidsrechtsspecialisten veel aandacht aan dit aspect. Het feit dat het aantal mensen werkzaam in de deeleconomie toeneemt, kan het huidige arbeidsrecht meer onder druk zetten, aangezien steeds minder mensen plaatsgebonden en volgens een identieke dienstregeling werken.

Sommige arbeidsrechtsspecialisten hebben reeds de idee geopperd dat het onderscheid tussen zelfstandigen en werknemers voorbijgestreefd is en dat we in de toekomst moeten evolueren naar een soort “droit de l’activité professionnelle” (een globaal arbeidsrecht voor alle beroepsactieve personen), die alle werkenden omvat en waarbij de graad van bescherming toeneemt naargelang de mate van (economische) afhankelijkheid. Interessant, maar complex, want hoe te bepalen? Op het moment zijn we nog aan het begin van deze discussie in België, namelijk bij de sociale partners in het kader van het interprofessioneel akkoord. Belangrijk is om deze discussie voort te zetten in samenspraak met alle actoren.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3. Algemene opmerkingen en vragen uit het publiek

Ook al wordt de deeleconomie unaniem beschouwd als een nieuw economisch model om in de toekomst rekening mee te houden, toch zijn er nog een aantal kinderziektes zoals:

- werkonzekerheid;
- illegale arbeid;
- de demonetarisering van de economie en de opkomst van nieuwe valuta's.

De heer Van Laer van het platform FLAVR, huisbereide maaltijden. Er komen bij hun platform veel vragen van mensen die op zoek zijn naar een job en die via hun platform proberen om een activiteit op te zetten. Maar het is onmogelijk voor FLAVR om aan hen uitsluitel te geven of dit wel of niet invloed heeft op hun uitkering. Het antwoord van de FOD Sociale Zaken:

De recente maatregelen “springplank voor zelfstandigen” biedt de mogelijkheid om een beperkte nevenactiviteit als zelfstandige aan te vatten en een werkloosheidsuitkering te blijven ontvangen.

Wat betreft de FOD Sociale Zaken wordt nog gewacht op bijkomende informatie van de andere betrokken overheidsdiensten.

Partago, de elektrische deelautoöperatie. De voorgaande uitleg klonk voor hen heel anekdotisch en vertrekend vanuit wantrouwen. Nu arbeidsverhoudingen en monetair systemen drastisch aan het veranderen zijn, is het juist belangrijk om daarover opbouwend te communiceren. Dit moet leiden tot systematische verandering, anders dan de anekdotiek van de huidige wetgeving. De reactie hierop van de FOD Werkgelegenheid is, dat het voor hen moeilijk is om aan de ene kant misbruik te voorkomen, en aan de andere kant om ruimte te geven aan ontwikkelingen in de deeleconomie.

Partago suggereert om de burger zelf regels te laten bepalen waar ze zich in kunnen vinden. Als gebruikers van platformen moet men namelijk kunnen uitgaan van wederkerigheid met de overheid in het bepalen van de regels. Tot nu toe is die wederkerigheid er niet, of is de relatie met de overheid niet duidelijk.

FOD Werkgelegenheid: bij het arbeidsrecht is er nog veel onduidelijkheid over de status van de personen actief in de deeleconomie. Wat betreft de fiscaliteit en het statuut van de zelfstandigen is er nu dus wel duidelijkheid over de erkende platformen. Daarnaast zijn er over het statuut wel debatten op gang gekomen. Maar momenteel zijn die nog niet gecoördineerd en ook in andere landen is dit nog niet het geval. Zelfs in Californië (terwijl de VS de bakermat is van de deeleconomie), waar deze materie het onderwerp is van talrijke geschillen voor de rechtbanken, moeten ze erkennen dat de deeleconomie een nieuwe ontwikkeling is waar de oude wetgeving geen pasklaar antwoord op biedt. Dit gold bijvoorbeeld voor de vraag of Uber wel of niet werknemers in dienst had.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

4. Workshop - de bijdrage van de deeleconomie tot het economische en maatschappelijke leven

4.1. Inleiding

De heer Dedeurwaerdere legt uit dat hij een studie gefinancierd door Innoviris, Brussels Instituut voor Onderzoek en Innovatie leidt, met als thema “Collaborative cities for collaborative entrepreneurs: promoting regional economic development, social inclusion and environmental sustainability in the collaborative economy”. Het doel van deze studie is om de sociale, ecologische en economische voordelen van de deeleconomie aan te tonen. Het gaat erom inzichten te verwerven, om zo te komen tot een betere verdeling van de overheidsfinanciering en een betere ondersteuning van de groeisectoren.

De workshop verloopt in twee fasen:

- 1) maatschappelijke impact van de deeleconomie;
- 2) organisatorische innovatie.

23

4.2. Maatschappelijke impact

De heer Dedeurwaerdere geeft aan dat “carsharing²” een sterkere invloed heeft op maatschappelijk niveau omdat er sprake is van een gedragswijziging van de gebruikers. Daarentegen heeft peer-to-peer-“carsharing” (delen van voertuigen tussen particulieren) qua duurzaamheid zeer weinig effect.

Een andere sector die gedragsveranderingen kan teweegbrengen is het coworking (delen van de werkomgeving). Deze activiteitsvorm kan milieueffecten verminderen dankzij een daling van “de woon-werkafstand”, “het energieverbruik”, “gebruik van hernieuwbare energie”. Een ander voorbeeld zijn platformen die het mogelijk maken om voorwerpen te ruilen, zij zorgen voor een nieuwe vorm van solidariteit ook al is het moeilijk om de impact te kwantificeren. Niettemin zijn de begunstigden van dit soort diensten mensen met onzekere levensomstandigheden? Wordt de levensduur van de voorwerpen verhoogd en zo het afval verminderd? Het is dus belangrijk om de impact van deze verschillende soorten deeleconomie te objectiveren.

² De auto wordt enkel gefinancierd door de gebruiker tijdens de duur van het gebruik. De rest van de tijd wordt de auto gebruikt door andere leden.

Het platform [Peerby](#) biedt de mogelijkheid om goederen te ruilen. Door dit platform wordt een voorwerp beschouwd als iets wat men gebruikt en niet meer als iets wat men bezit.

Deze nieuwe manier van denken maakt het mogelijk om productie van duurzame goederen te overwegen en deze vervolgens te delen of te huren. Op deze wijze heeft deze sector een reële impact op het materiaal en de verandering van het gedrag van de gebruikers.

[REScoop.Vlaanderen](#) is een coöperatieve van hernieuwbare energie. Zij beschouwt aardwarmte en biomassa als gemeenschapsgoederen en als zodanig dient het milieu (bv. gebruik van windmolens) rechtstreeks de consument te betrekken en duurzaam verankerd te zijn in het lokale kader. De coöperatieve heeft geen klanten maar leden-gebruikers die een belangrijke democratische controle (keuze van de prijs, uitbetaling van dividenden) hebben opgesteld. De coöperatie telt 50.000 leden in Vlaanderen. In 5-6 jaar is hun elektriciteitsverbruik met 10-15 % gedaald. Hun gedrag is veranderd omdat het wordt beïnvloed door het feit dat ze eigenaar zijn en betrokken worden bij de besluitvorming. De media spelen eveneens een belangrijke rol door dit soort verbruik enthousiast te ondersteunen. Uiteindelijk profiteert de verbruiker van deze democratische organisatie want hij moet minder voor zijn energie betalen. West-Vlaanderen staat nog in zijn kinderschoenen op het gebied van coöperaties. Toch zijn er vele lokale burgercoöperaties op het gebied van energieproductie en energiebesparing. Zij maken het mogelijk om de gemeenten te helpen in hun keuze (bv. collectieve zonnepanelen, energiebesparende lampen). De gedragsverandering van de verbruikers is vooral aan hen te danken.

Het collectief initiatief [Be Coworking](#) bevordert de ontwikkeling van sociale banden door het delen van gemeenschappelijke ruimtes en het bundelen van middelen. De prijs die door de gebruiker wordt betaald, omvat alle diensten en de gebruiker is niet meer gebonden door een huurovereenkomst maar door zijn lidmaatschap. Behalve het delen van ruimtes bevordert coworking ook de uitwisseling van goede praktijken en nieuwe zakelijke kansen, dit in tegenstelling tot het traditionele huren van kantoren. Op lange termijn zullen ook de ontwikkeling van start-ups en telewerk zorgen voor mooie vooruitzichten in deze sector. Parallel hiermee lijkt het interessant om de overheid eveneens te impliceren, want niet-gebruikte openbare gebouwen kunnen in gedeelde ruimtes veranderd worden. Vandaag blijven gemeenschappelijke ruimten nog hybride en fragiele modelsystemen. Het gaat vaak om kleine structuren die veel creativiteit nodig hebben om zich in stand te houden. Het is belangrijk dat gemeenten de installatie van betaalbare gedeelde ruimtes ondersteunen. Door het verstrekken van ruimten waarin nieuwe ideeën kunnen ontstaan (bv. stadsbijkorven, gemeenschappelijke moestuinen) kan de overheid helpen om het ondernemerschap te stimuleren.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Het [Fablab Leuven](#) is geïntegreerd in de Universiteit van Leuven en helpt bij het ontwikkelen van nieuwe producten.

Momenteel zijn 80 % van de gebruikers hooggekwalificeerde mensen (onderzoekers en studenten). Deze plaats heeft bijvoorbeeld een positief effect gehad op mensen die in remissie van een burn-out waren, omdat ze opnieuw vertrouwen kregen in hun capaciteit om het werk te hervatten. Verschillende spin-offs die binnen Fablab werden gecreëerd hebben geleid tot het aanwerven van 10 personen, want de echte uitdaging is dat de spin-offs zich op een duurzame manier kunnen ontwikkelen. Deze gedeelde werkplaatsen kopen het vereiste materiaal en doen indien nodig een beroep op reparatiewerkplaatsen. Door hen te herstellen machines te brengen, kan Fablabs deze winkels ondersteunen. Het “Agentschap Innoveren en Ondernemen (AIO)” lanceerde in 2016 een oproep voor projecten die gericht zijn op burgerinitiatieven. Dit heeft het mogelijk gemaakt om 40 projecten te financieren rond energie, mobiliteit, coworking en platformen van producenten. Deze projecten kunnen opgesplitst worden in 3 thema's:

- thema 1: een economisch burgerlijk coöperatief model;
- thema 2: een participierend bestuur en bevordering van coöperatieve deelname;
- thema 3: een coöperatief ecosysteem.

Deze burgercoöperaties ontwikkelen projecten op het gebied van verplaatsing van de economische activiteiten, van korte ketens, van duurzaam verbruik, van gezonde voeding, van solidariteit (het onderling gebruik van werkmiddelen, bv. terreinen), nadenken over het verkopen van een beter product. Het “AIO” vermeldt eveneens het voorbeeld van de coöperatieve van artiesten DynamoCoop van Luik. Deze streeft ernaar om artiesten/kunstenaars op lange termijn een gemakkelijker toegang te verlenen tot de infrastructuren die zij nodig hebben om hun creaties te ontwikkelen, te produceren en te verspreiden. De financiering van deze investeringen berust op crowdfunding. DynamoCoop verdedigt een ethiek van collectieve eigendom, participatie en solidariteit, gebaseerd op de sociale economie, gericht op zelfstandigheid, synergiën en een verdere ontwikkeling van de artistieke beroepsactiviteiten.

4.3. Organisatorische innovatie

Deeconomie wil eerder de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden ondersteunen dan monopolies.

[REScoop.Vlaanderen](#) legt uit dat de ruimte en de middelen beperkt zijn. De privatisering van natuurlijke hulpbronnen is geen haalbare oplossing op lange termijn. Een

vierde van het energieverbruik gebeurt door de burgers en drie vierde door industrieën, bedrijven en openbare diensten.

Waarom de burgers niet toestaan om hun eigen energieverbruik te beheren? Het wordt noodzakelijk om een nieuw kader voor te stellen.

REScoop.Vlaanderen verwijst naar zijn voorbeeld over de windturbines die gezamenlijk door de gebruikers worden gekocht. Dit mede-eigenaarschap maakt het voor iedereen mogelijk om zijn schulden te verminderen en de risico's onderling te spreiden tussen de mede-eigenaars. De gebruikers nemen beslissingen in samenspraak. REScoop.Vlaanderen legt uit dat er een onderscheid bestaat tussen de ontwikkeling van de coöperaties en het groeimodel van de "traditionele" ondernemingen. Coöperaties zijn gebaseerd op een langetermijnvisie, kunnen zelfs verder zonder groei en beschikken over onafhankelijke financieringsbronnen. In dit model staat het belang van de gebruiker centraal.

[SMart](#) is een bedrijf ten dienste van artiesten en zelfstandigen. Sinds 2015 werkt SMart samen met Febecoop en in december 2016 leidde dit ertoe dat SMart een coöperatie is geworden. Een algemene vergadering was voorzien in juni 2017 evenals het lanceren van een online-enquête voor gebruikers. SMart zet in op een voortdurende verbetering van haar dienstverlening via onder andere een onlineplatform en het organiseren van bijeenkomsten tussen haar leden. Ze ziet haar gebruikers als partners. SMart begon zijn activiteiten als vzw. Door het zich ontwikkelen van nieuwe diensten heeft SMart verschillende juridische structuren moeten creëren, zodat deze activiteiten als een geheel onder dezelfde stichting vielen. Nu is die rol overgenomen door de coöperatieve, maar juridisch gezien bestaan er nog altijd verschillende structuren.

De coöperatielieden zijn pioniers, initiatiefnemers van een nieuw economisch model "de deeleconomie". Welke middens zijn betrokken: de economie? De sociaal-culturele omgeving? Wie zijn de belanghebbenden? Zorgt een sociaal onzekere situatie voor het ontstaan van verschillende soorten leden? Het is niet altijd duidelijk wat het oorzakelijk verband is. Mensen in onzekere levensomstandigheden hebben vaak niet de middelen om dit soort initiatief uit te voeren.

Wij bespreken hier een maatschappelijke verandering die leidt tot nieuwe organisatorische en institutionele modellen. Zoals de stad Amsterdam die zorgt voor een betere dialoog tussen burger en overheid dankzij haar platform Amsterdam Smart City (behandelde thema's: infrastructuur en technologie, energie/water/afval, mobiliteit, "circulaire stad", bestuur en onderwijs, leven van de burgers).

Het is dus in de deeleconomie mogelijk om andere modellen voor te stellen dan die van Airbnb en Uber, als nieuwe modellen van gemeenschappelijk bezit.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

4.4. Besluiten

Deeleconomie heeft een impact op de economie. Het is nodig om de deeleconomie te ondersteunen, de effecten te meten en de initiatiefrijke sectoren zoals vandaag vermeld, (fablabs, energie, uitwisseling van voorwerpen, coworking) in kaart te brengen.

De impact betreft niet enkel de economische omgeving, maar het kan ook gaan over impact op het milieu of op de werkgelegenheid. Wij komen immers tot overtuigende resultaten zoals het verminderen van het verbruik van energie in bijvoorbeeld een energiecoöperatie. Op het bestuurlijk niveau benadrukken deze weerhouden modellen de solidariteit tussen de gebruikers en de democratische wijze van besluitvorming. Uiteindelijk ontstaat er ook een andere relatie tussen de verschillende betrokken economische actoren, want gebruikers worden mede-eigenaars en medebeslissers.

5. Workshop – “De deeleconomie: troeven om de ondernemingswereld te veranderen en de lokale economie te verstevigen”

5.1. Inleiding

Tijdens deze workshop werd de mening van de deelnemers gevraagd over de behoeften aan begeleiding van de ondernemingen actief in de deeleconomie. Verschillende sectoren waren vertegenwoordigd³: mobiliteit, human resources en vaardigheden, logistiek-levering, landbouw. Het profiel van de ondernemers en hun motieven om zich op het gebied van de samenwerkingseconomie te lanceren, waren zeer verschillend: sommigen hadden reeds ervaring met andere ondernemersprojecten, anderen startten hun activiteiten door een reflectie over maatschappelijke uitdagingen (bijdragen tot de samenleving door anders te produceren en te verbruiken, verbeteren van het welzijn in de ondernemingen) en voor sommigen blijft het commerciële aspect het hoofdbestanddeel. Op basis van hun ervaring hebben de ondernemers uitgelegd welke fase een keerpunt betekende in hun ondernemersproject en of ze dit opnieuw zouden doen of niet, of op een verschillende wijze.

Zij hebben vervolgens hun behoeften in begeleiding (coaching, financiering, aansluiting op het netwerk, infrastructuur, juridische informatie) gepresenteerd, die waren gericht aan de andere actieve spelers van deze economische structuur⁴. Ten slotte werd het vraagstuk van de maximale inschatting van de gevolgen op regionaal en lokaal vlak behandeld. Daarvoor werd een verband gelegd tussen het experiment, de in aanmerking komende slimme regelgeving en de specifieke kenmerken van de streek.

De volgende thema's werden door de deelnemers besproken:

5.2. Hinderpalen ontwikkeling ondernemerschap

Het eerste onderwerp van discussie was gewijd aan de uitdagingen voor ondernemers in de ontwikkeling van hun project. Bepaalde deelnemers onderstrepen de bijzondere context die in aanmerking moet worden genomen. De financiële draagkracht en de afhankelijkheid van de ondernemers van de deeleconomie kan inderdaad variëren: men vindt zowel jonge ondernemers financieel afhankelijk van hun ouders, als mensen al

3 Via de volgende ondernemingen: [CarAmigo](#), [Partago](#), [SkillDeal](#), [Sharebox](#), [Shippr](#), [Bright Futures](#).

4 Zoals [Progress](#), [Challenge](#), coaching via het programma [Nest'up](#), [Wap's Hub](#) – de creatieve hub van Wallonie picarde, de coworkingruimte [Het Bolwerk](#).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

betrokken in het beroepsleven en klaar om risico's te nemen (hun werk opgeven om hun project te lanceren bijvoorbeeld). Het kost veel tijd om een project uit te werken en op te starten en er bestaat geen “vangnet” in die periode (vooral omdat wie zijn werk stopzet geen recht heeft op een uitkering).

Ook de tijds kwestie werd besproken in termen van tijd verliezen als gevolg van een terugkerend probleem: het moeilijk vinden van duidelijke informatie over de manier waarop de ondernemer kan en moet werken en het in contact komen met de juiste mensen (bv. het ontbreken van contactpunten voor de btw - eenmaal de juiste informatie gevonden, mogelijkheid om zich intern te reorganiseren). Oplossingen moeten nog gevonden worden (onder de vorm van een “mini-reglementering” of een “mini-ruling” om bijvoorbeeld de te volgen werkwijze aan te geven).

Sommigen hebben een gebrek aan personeel (onmogelijk om een persoon ter beschikking te stellen enkel en alleen om het businessproject te vertalen, moeilijk om een team te vinden om het project te dragen: er is een zeker volume nodig om te evolueren naar een levensvatbaar businessplan), anderen werden met financiële hinderpalen geconfronteerd. De toegang tot financiering is problematisch, want het is moeilijk om aan de investeerders uit te leggen dat er niet mag uitgegaan worden van winst op korte termijn (2 jaar) maar eerder op lange termijn (10 jaar).

Een van de deelnemers heeft moeilijkheden gehad om een verzekeraar (model verschillend van de gewone verzekering in verband met eigendom) te vinden; als uiteindelijk aanvaard wordt om dit zakenmodel te dekken is het vooral voor het imagovoordel. De moeilijkheid komt eveneens doordat het om zuiver particuliere actoren gaat en dat de overheid in dit geval geen hulp kan bieden. De standpunten van bepaalde actoren (zoals de verzekeraars) zullen nog verder evolueren na de eerste contacten met ondernemingen uit de deeleconomie: ze raken vertrouwd met het onderwerp, ze worden toegankelijker voor andere ondernemingen en een van de sprekers verwacht zelfs dat verzekeraars start-ups zullen opkopen.

Specifieke problemen stellen zich wanneer de dienst via een netwerk (bijvoorbeeld bij coworking spaces) wordt aangeboden, want het falen van een lid heeft impact op de andere leden (voor aansprakelijkheidskwesties, in het kader van poolingruimte). Bovendien moet iedereen vanaf de eerste dag in staat zijn om diensten aan te bieden (een kritische massa is vereist).

Verschillende ondernemers hebben verschillende statuten geprobeerd: werkloze, zelfstandige in bijberoep, zelfstandige. Een grijze zone blijft bestaan; net zoals jonge ondernemers uit begeleidingsprogramma's (zoals “Nest'up”) nog geen statuut hebben op het moment dat hun product op de markt wordt gebracht.

5.3. Sleutelmomenten in het ondernemersproject

Verskillende deelnemers hebben tijdens de belangrijkste fasen van hun project veel advies ontvangen en de juiste mensen ontmoet om hun businessmodel op te stellen. Hulp werd verleend door businesscoaches, begeleiders die zorgden dat het project opgestart werd (bijvoorbeeld met “Solvay Entrepreneurs”), de steun van een fabriek van innovatie “Sociale Innovatie Fabriek” (die opende de deuren voor subsidies voor Febecoop vanuit het Gewestelijk Agentschap voor Innoveren & Ondernemen) of zoals voor veel ondernemers rond de tafel, tijdens een bezoek aan een start-up accelerator als “Nest’up” in Wallonië (wat hen heeft toegelaten om met een jury geconfronteerd te worden).

Bekeken vanuit het oogpunt van de opgedane ervaringen van proberen opstarten – fouten maken, zou een van de deelnemers beginnen op jongere leeftijd (gunstiger klimaat voor het ondernemerschap, een onderneming moet zich blijven ontwikkelen net zoals op de universiteit), maar handelend op dezelfde manier. Hij wijst ook op het voordeel dat hij nu toegang heeft tot krachtigere tools ondanks zijn beperkte middelen. Een van de beslissingen die moeilijk blijft om te nemen, is die van het moment “go-no go” wanneer het erom gaat de dienst voor de eerste keer te ontplooiën en in welke verhouding.

De meningen lopen meer uiteen wanneer het gaat over de toegang tot financiering: een van de ondernemers zou altijd bereid zijn om zich zonder de steun van de banken maar met leningen tussen “peers”/dus van burgers (crowdfunding) te lanceren en sneller op de markt te komen (de “lean” strategie volgen van de start-ups) met meer kapitaal. Andere ondernemers pleiten echter voor een latere kapitaalsverhoging na het testen van het product/dienst met gratis tools (zoals Facebook of WhatsApp) en het bevestigen van de veronderstellingen, maar ook voor het openlaten van de mogelijkheid om nog te kunnen wijzigen en zich aan de realiteit van de markt aan te passen.

Gezien de houding van de klassieke banken, wordt er een suggestie geopperd over het ontwikkelen van “slow money” (ontwikkeling van een economie zonder contant geld).

5.4. Discussie over de steun/begeleidingsmogelijkheden

De ondernemers hebben vervolgens gediscussieerd over de verschillende begeleidingsvormen door de noodzaak te onderstrepen om de methode te kunnen kiezen die het beste bij hun project past (ze verzetten zich tegen het idee van een en dezelfde oplossing voor iedereen). Ze zijn tegen standaardiseren, willen dat er rekening gehouden wordt met de diversiteit van het ondernemerschap en dat de verscheidenheid van de begeleidingsmanieren behouden blijft.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Verschillende deelnemers deelden hun ervaringen over het programma “Nest’up”, ontwikkeld in het kader van “Creative Wallonia” met als doel de onderneming en innovatie te verbinden en zo de creativiteit verder te verspreiden binnen elk type industrie. Dit combineert de opgedane ervaring tussen de “peers” (projectleiders die gedurende een periode van 3 maanden een gemeenschappelijke ervaring beleven) en deze met een “vader” (verwijzing naar een senior ondernemer). Zelfs als het andere handelssectoren betreft, zijn de contacten tussen de deelnemers blijvend (zij blijven hun ervaringen en fouten delen). Deze laatste ondersteunen eveneens het belang van de trainers zowel voor hun kritiek (“de douche”) als voor hun aansporingen (“boost”).

Als reactie op de tussenkomsten van de ondernemers worden vervolgens door de verantwoordelijken van de begeleidingsprogramma’s de verschillende opleidingen voorgesteld. Een van hen herhaalt dat er bij de begeleiding maar een doelstelling gevolgd wordt, ongeacht het soort economie, namelijk een levensvatbaar project vinden (zelfs wanneer met specifieke kenmerken rekening wordt gehouden, zoals het ontbreken van het winsttoegmerk in de sociale economie, is het nooit de bedoeling om geld te verliezen). In het kader van de deeleconomie is een van de voorstellen om te werken via coöperaties of begeleidingsstructuren die zelfcreatie van werkgelegenheid (SAACE) ondersteunen en die een individuele begeleiding aanbieden aan werkzoekenden die zich als zelfstandigen willen vestigen (bijvoorbeeld door werklozen een vergoeding te geven gedurende twee jaar, op een kleine schaal). In aanvulling op deze dienst is er eveneens een omscholingseenheid voor loontrekkenden (maar in dit geval wordt de begeleiding niet door de staat gefinancierd). De ondernemende projectleiders kunnen ook deelnemen aan het “Village des créateurs” (georganiseerd door “Challenge” in Wallonië) om hun businessplan te ontwikkelen, maar het doelpubliek bestaat vooral uit werkzoekenden die geen werk vinden en zelfstandige willen worden.

De grenzen van deze ondersteuning en de daarvoor toegekende subsidies werden door de overheid vastgelegd. Ook de professionele projectmanager heeft een erkenning nodig van het Waals Gewest vooraleer hij zijn activiteiten mag uitoefenen.

Ondernemers wijzen opnieuw op een gebrek aan informatie: een aantal onder hen kunnen nooit de steun voor deze specifieke profielen genieten en dit ongeacht de regio waar ze gevestigd zijn. Een van de mogelijke oorzaken is een gecompartmenteerde organisatie en concurrentie tussen de verschillende afdelingen (de oprichting van ondernemingen is uitgegroeid tot een volwaardige markt).

De begeleidende instellingen zijn zich wel degelijk bewust van dit probleem en ook van de onduidelijke criteria en de nogal vage toegangsdrempel tot deze diensten (momenteel gebeurt de behandeling geval per geval). Ze werken met verschillende bronnen (RVA, Actiris, de lokale ontwikkelingsorganisaties, arbeidsbureaus) en hun taak is vooral het samenbrengen en verbinden van de informatie. In antwoord op de miskennis van de bestaande mechanismen door de ondernemers, benadrukken zij

het belang van goede communicatie over hun activiteiten en het ontsluiten van de bevoegdheden.

Het antwoord op verschillende vragen blijft nog open: verleent men specifieke steun aan ICT-start-ups of eerder aan alle start-ups van de deeleconomie? Bestaat er een band tussen de praktische steun en de financiële steun? Waar zijn zij gescheiden? Moeten zij door slechts één instantie ingericht worden? Sommige financieringsmogelijkheden werden bekeken: via het microkrediet (Credal), via een gespecialiseerde bank (Triodos) en via de klassieke banken door een beroep te doen op de financieringsinstanties die garanties geven (bv. SOCAMUT van de Sowalfin-groep in Wallonië). Nieuwe initiatieven worden opgezet om een verbinding te leggen met dergelijke fondsen en investeringsmaatschappijen (zoals "Startup Camp" dat gedurende zes weken in vijf ecosystemen op het Waalse grondgebied wordt georganiseerd). De Hoge Raad van Zelfstandigen en KMO's (HRZKMO) herinnerde aan zijn bewustmakingsrol, bij de nationale en Europese instanties, over problemen waarmee kmo's en zelfstandigen te kampen hebben.

5.5. Invloed van de deeleconomie op het grondgebied

Het thema werd geïntroduceerd door Sandrino Graceffa van [SMart](#).

De invloed van elke vorm van deeleconomie kan worden geanalyseerd volgens de drie inherente aspecten van duurzaamheid: economisch, sociaal (met een invloed op werkgelegenheid en sociale bescherming) en milieu. Hun effecten zijn positief, negatief of neutraal en kunnen ook variëren naargelang de actoren. Een project van deeleconomie kan dus nuttig en positief zijn voor het milieu, de solidariteit versterken en de sociale banden "versnellen", maar toch tegelijkertijd ontwrichtend zijn in termen van sociale gewoonten.

Het lokaal niveau is het eerste niveau waarmee de ondernemer wordt geconfronteerd. In het algemeen wordt de zaak opgestart op de plaats waar men woont en de hypothesen worden eerst op lokaal niveau getoetst en geverifieerd. Niettemin is dit niet altijd het meest aangewezen voor de ondernemers. Sommigen worden zo geconfronteerd met een ongunstig kader om zich te ontplooien als ondernemer (bijvoorbeeld gebrek aan ondersteuning door de overheden, verbod om nieuwe winkels te openen) of een gebrek aan mogelijkheden op het grondgebied waar ze hun activiteit hebben ontwikkeld, in het bijzonder betreffende de toegang tot financiering (soms moet men dus de lokale markt verlaten en naar grotere centra of markten gaan - bijvoorbeeld Londen of Frankrijk).

De band met het grondgebied is geëvolueerd door een mobieler generatie en digitalisering. Hierdoor ontstaan andere mogelijkheden om nieuwe markten te bereiken.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Door een vrij uniforme leefstijl zijn de resultaten van de lokale behoefteanalyse ook naar elders overdraagbaar (“glocal”). Deeleconomie verbindt het lokaal en internationaal niveau met elkaar. Leiden de digitale technologieën echter niet tot een zwakere sociale band, aangezien deze gewoon gericht zijn op ver verwijderde gebieden? Zich vestigen in een ander land betekent niet dat men ter plaatse over een vertegenwoordiger moet beschikken; men kan zich beperken tot communicatie op afstand (bv. via Skype). Ten aanzien van de “klanten” van het platform verloopt de communicatie echter niet enkel online, maar ook het bestaan van een “fysiek” contact neemt een centrale rol in in meerdere ondernemingsprojecten.

De platformen kunnen een bron van belastinginkomsten zijn en bijdragen tot de aantrekkelijkheid van een grondgebied (bijvoorbeeld door de mobiliteit te verbeteren, maar ook dankzij de nieuwe technologieën, door toegang te geven tot gebieden die niet bereikbaar waren in het verleden). Er moet worden gelet op bepaalde platformen die door hun internationalisering willen vermijden dat ze moeten voldoen aan het wettelijke kader op nationaal vlak (ze denken dat ze bepaalde rechten hebben omdat ze hun activiteiten in andere staten vrij kunnen uitoefenen), en houden dus geen rekening met de nationale economieën die bepaald worden door op het grondgebied geldende wetgevingen. Ze verlaten een geografisch grondgebied voor het “gebied van de consumenten” (waarvoor de ontwikkeling van een internationale wetgeving een utopie is).

Hoe kan de band met het grondgebied worden versterkt? De gebruiker/consument en de belanghebbenden kunnen een “sociale controle” uitoefenen op de ontwikkelingen die ze al dan niet willen zien op hun grondgebied (niettemin zie je vandaag dat op de platformen de prestatie van een persoon wordt beoordeeld en niet het platform zelf; echter worden de ondernemingsmodellen die gebaseerd zijn op de behoeften van hun gemeenschappen de facto onderworpen aan deze controle, aangezien deze gemeenschappen hun stem laten horen). Een oplossing kan zijn dat bepaalde beslissingen op een meer lokaal niveau worden genomen. Er kan ook een zekere ruimte worden gelaten aan verschillende bestuursniveaus om maatregelen te nemen die meer aangepast zijn aan hun specifieke context. De deelnemers stellen voor er niet meer van uit te gaan dat alles kan worden gereguleerd. Er bestaan alternatieven zoals een consensus door dialoog proberen te bereiken, of plaatselijke structuren of raden op te richten.

Wanneer een model niet in een vooropgesteld kader past, kunnen openbare-particuliere samenwerkingsverbanden tot stand gebracht worden als een experimenteel kader om de innovatie te bevorderen. De vertegenwoordigers van de overheidsdiensten, de vakbonden en de lokale spelers worden betrokken bij het uitvoeren en evalueren van deze projecten; en kunnen zo beslissen of een uitbreiding van het project nodig is (het is dus niet altijd nodig over te stappen naar een wetgevend kader). Er kan zelfs een fiscale vernieuwing op basis van de beoordeling van het effect van deze platformen worden overwogen; indien hun effecten als zeer positief worden gezien, kunnen deze ook een overheidssteun genieten.

Aanbevelingen

- Op een jongere leeftijd als ondernemer durven te starten.
- Een vangnet creëren voor de ondernemers in wording en hun statuut verduidelijken.
- De toegang tot informatie verbeteren (bv. btw-punt) om tijdverlies te vermijden.
- De actoren van financiering sensibiliseren over een rentabiliteitshorizon op langere termijn alsook de andere actoren (bv. verzekeraars) voor de bijzonderheden van de deeleconomie.
- De diversiteit van de begeleidingsmiddelen behouden (aangepast aan de verschillende profielen van de ondernemingsprojecten); steun voor een programma waarin intercollegiale ervaring en begeleiding worden gecombineerd.
- De silostructuur van de begeleidingsorganisaties vermijden en de doelgroepen opnieuw bekijken; hun verbindingsrol versterken (samenwerken met de doorverwijzers).
- Om de kansen van lokale effecten van deze activiteiten in de deeleconomie te optimaliseren, een gunstig kader scheppen voor de ontwikkeling van activiteiten en betere mogelijkheden bieden (bv. inzake financiering).
- Erkennen dat deze modellen van deeleconomie bijdragen tot de aantrekkelijkheid van het grondgebied (bv. aanbod van mobiliteitsoplossingen op dat gebied).
- Ruimte laten aan de verschillende bestuursniveaus om maatregelen te nemen die meer aangepast zijn aan hun specifieke context (smart regulation); de verschillende actoren uit de overheids- en de privésector betrekken bij een flexibel experimenteerkader waarvoor geen behoefte is aan een reglementair kader.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

6. Workshop - platformeconomie, katalysator voor vernieuwing?

6.1. Getuigenissen ondernemers

6.1.1. SpareSpace

Dit is een platform dat ervoor zorgt dat onderbenutte (handels)ruimte toch benut wordt. Het platform is actief in Noord-Amerika en België. Het neemt een commissie langs de kant van de verhuurder en bieden 24u/7d. support.

Het ziet zichzelf als complementair aan bestaande activiteiten omdat het gaat over verhuur op korte termijn en het ook toegevoegde waarde kan leveren aan andere economische spelers. Zo kunnen restaurants bepaalde ruimtes verhuren op sluitingsdagen, wat extra inkomsten voor hen genereert maar ook visibiliteit. De uitdagingen die het ziet, zijn: wetgeving vs. innovatie, de klimaatverandering (de deeleconomie kan daar een bijdrage aan leveren, zelfs als er daar minder op ingezet wordt, zie bv. Amerika).

Daniël Collet (Waals Gewest) vraagt hoe ze van het niveau van start-up zo snel naar internationalisering hebben kunnen gaan. Olivier Blockhuys van SpareSpace antwoordt dat ze hun klanten vooral op een lowcostmanier proberen te vinden maar dat er ook een mentaliteitswijziging nodig is bij het publiek.

6.1.2. Academiclabs

Zij matchen vooral R&D-teams met onderbenutte expertise en innovatieve bedrijven (vooral binnen de Benelux). Als de bedrijven dit allemaal zelf moeten uitzoeken, vergt dat veel tijd. Consortia doen ook aan matchmaking maar vaak offline. Zij bieden dit online aan en streven hierbij naar quadruple win-winsituaties. Ze werken niet met transactiekosten maar met een premium subscription model: dat biedt extra services voor professionele gebruikers. Ze gaan ook offline matchmaking initiatieven ondersteunen, wat dan weer co-marketing voor hen is. Als uitdagingen zien ze vooral een grotere nood aan open data; en het feit dat matchmaking platformen een groot aantal klanten nodig hebben, vereist ook nog een gedragsverandering. Momenteel werken ze voornamelijk op nichemarkten en met doctoraatsstudenten die vertrouwd zijn met sociale media. Bedoeling is dat ze nog samenwerken met andere platformen zodat de gebruiker maar eenmaal moet inloggen om ook de data van de andere platformen te kunnen consulteren.

6.1.3. Buggybooker

Frank Verheijden zegt dat zijn platform ontstaan is vanuit het idee “anders te gaan nadenken over uw product”, niet per se een zo licht mogelijke buggy maken maar een manier om kinderen te vervoeren.

Hij stelt dat een platform altijd ten dienste van de gemeenschap moet staan, niet omgekeerd.

Met Buggybooker wil hij zowel sociale meerwaarde scheppen als de leefkwaliteit verbeteren. Hij geeft aan dat in de toekomst veel meer nog de nadruk zal liggen op creativiteit. Hij wil zijn activiteiten uitbouwen met de overheid, andere ondernemers en kennisinstellingen. Hij ziet als uitdaging vooral het vinden van de juiste balans tussen het psychosociale en IT.

Een vraag waarover we eens kunnen nadenken, is: “Welk platform maakt voor jou het leven makkelijker in jouw gemeente of stad?”

6.2. Discussie

Iemand uit de zaal reageerde dat het een noodzaak wordt om middelen te delen en dat dit 3 voorbeelden waren die heel positief zijn maar dat er ook bij de 8 geregistreerde platformen dient gekeken te worden naar duurzaamheidscriteria.

Alexander van Laer stelt dat er in de deeleconomie 2 types bedrijven actief zijn: de corporates en de coöperatieven, die in de ideale wereld elkaar aanvullen. De platformeconomie is volgens hem een heel competitieve markt; het is gemakkelijk om een platform te starten. De sterkte van platformen is dat ze niet top-down werken. Veel mensen willen de vrijheid hebben om te doen wat ze willen. In Amerika is er een studie die stelt dat tegen 2020 50 % van de mensen als freelancer zullen werken. De deeleconomie is geen ander soort economie. Het is gewoon een natuurlijke (r)evolutie. De blockchain is allicht de volgende technologie die voor een evolutie zal zorgen in de economie.

Olivier Blockhuys reageert dat platformen een toegevoegde waarde proberen te creëren voor de economie. Hij wijst op de opportuniteit om nog meer te delen tussen de deelplatformen onderling. Deelplatformen kunnen ook toegevoegde waarde creëren voor elkaar. Hij wijst eveneens op de nood aan een gedragsverandering.

Freddy Nurski (GEN) ziet een slingerbeweging: hij stelt dat men nu in de economie weer meer ondersteunend gaat werken; het gaat niet gewoon om verkoopkanalen.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Danny Van Assche (Horeca Vlaanderen) wordt ongemakkelijk van de tegenstelling tussen de traditionele en de platformeconomie. Hij stelt dat we binnen onafzienbare tijd allemaal platformen zullen gebruiken. Het gaat allemaal om economie, mensen die iets aan de markt aanbieden. Het disruptieve karakter zit hem vooral in het feit dat de vernieuwingen van buiten de sector komen. Ook bij ondernemers die niet via een platform actief zijn, zien we de nodige vernieuwingen.

Alexander Van Laer beaamt dat. Hij geeft aan dat het een digitale revolutie is en dat p2p evengoed voor “person-to-person” kan staan. Belangrijk in de deeleconomie is vaak het verhaal achter de persoon.

Een andere deelnemer wijst op de 31 uitdagingen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen en de impact ervan op zowel de lineaire economie als de deeleconomie.

Er wordt zowel over circulaire economie als over functionaliteitseconomie gesproken. Bij die laatste gaat het om het aanbieden van een dienst en niet het verkopen van een product, bv. niet een projector verkopen maar een beeld. Een restaurant kan ook gebruikt worden om een kookworkshop aan te bieden. Bij FLAVR bv. is het verhaal achter de gerechten van belang en Buggybooker biedt een mobiliteitsoplossing. De economische actoren moeten bewust gemaakt worden over de opportuniteiten die daarin schuilen.

Er werd ook geopperd dat we misschien, zoals in Groot-Brittannië, naar 1 statuut moeten gaan. Daar is er geen verschil in statuut en kan je binnen de 24 uur starten.

Het traditionele model is volgens de deelnemers ook aan het veranderen, bv. van verzekeringen. De deeleconomie vergt eerder verzekeringen die dekking aanbieden op het ogenblik van een actie i.p.v. het verzekeren van een goed of een persoon. Men verlangt m.a.w. een ander product van de verzekeraar.

Er wordt ook benadrukt dat de regels voor iedereen dezelfde dienen te zijn; er mogen geen uitzonderingen zijn voor degene die nieuw, kleinschalig en sympathiek zijn.

Er werd ook gesteld dat de deeleconomie in het voormiddagdeelte te negatief werd voorgesteld. Werken als fietskoerier bij Deliveroo geeft jongeren toegang tot de arbeidsmarkt, iets wat voor hun eigenwaarde heel belangrijk is.

Men ziet de deeleconomie ook als potentiële springplank om de stap naar ondernemer te zetten: de infrastructuur is beschikbaar, de kosten zijn zeer laag, je kunt als ondernemer alleen maar belemmerd worden door je eigen creativiteit.

Misschien is nu het ideale momentum voor de overheid om alle regels over deze materie te herbekijken.

De regels dienen inderdaad voor iedereen dezelfde te zijn maar de invulling ervan kan anders zijn. Dit is wat de Europese Unie het proportionaliteitsbeginsel noemt. De regels moeten eenvoudig zijn voor iedereen.

Sommige deelnemers vinden zich in wat de Europese Commissie voorstelt: enkel de essentie reguleren (in kaart brengen wat absoluut niet kan) en de rest laten gedijen.

Jonathan Schockaert (ListMinut) stelt dat ListMinut allerlei soorten mensen samenbrengt met hun platform en dat ze elke week wel mensen hebben die zelfstandige worden door het platform.

Danny Van Assche stelt dat er platformen zijn die wel de verantwoordelijkheid nemen om ervoor te zorgen dat ze met de regelgeving in orde zijn maar dat er ook andere zijn. Hij stelt dat er misschien gewoon te veel regels zijn voor iedereen maar dat er een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen administratieve vereenvoudiging en deregulering. Als regels overbodig zijn, mag je ze schrappen maar er is ook zoets als een level playing field.

Iemand van de FOD Economie stelt dat het niet de bedoeling is om regels af te schaffen maar om ze te screenen.

Iemand anders reageert dat bv. voor de deeleconomie een wet gestemd wordt die het eenvoudig moet maken maar dan worden ook nog 2 KB's aangehecht, wat het complexer maakt voor de actoren. De platformen zijn meestal kleine bedrijven die vooral hun onderneming verder willen uitbouwen maar door de complexiteit van de regulering noodgedwongen allerlei regelgeving moeten uitpluizen.

Er kwam ook een kritische vraag over personen die hun diensten via platformen aanbieden (bv. als klusjesman) aan 5 à 6 euro per uur. Jonathan Schockaert reageert daarop dat hij niet denkt dat er op hun platform (ListMinut) mensen zijn die hun diensten tegen zulke lage prijzen aanbieden. Zij vragen als platform een minimumbijdrage voor de service maar ze kunnen niet de prijzen bepalen.

Een andere kritische vraag was waarom er een specifiek fiscaal kader met een speciaal tarief voor diensten nodig is als er geen verschil is tussen de deeleconomie en de rest van de economie.

Men geeft ook aan dat het belangrijk is de hamvraag "Wat is occasioneel, wat is recurrent en wat is professioneel?" uit te klaren. De drempel binnen het fiscaal kader ligt niet ongelooflijk hoog. Een bedrag is overigens nogal absoluut. Dat blijkt ook vaak nogal "tricky" te zijn omdat mensen creatief worden.

Men concludeert dat de drempels voor ondernemers verlaagd moeten worden maar er moet wel gezorgd worden voor een gelijk speelveld.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

7. Panelgesprek - deeleconomie en traditionele economie: concurrenten of bondgenoten?

De teneur van veel sprekers was dat de deelplatformen zich tegenwoordig vaak onderscheiden door het gebruik van geavanceerde technologieën om vragers en aanbieders online direct met elkaar in contact te brengen. Platformen zijn geen nieuw fenomeen. Ook eerder bestond er al een deeleconomie, denken we maar aan bed-and-breakfasts, booking.com, reisagentschappen en de activiteiten die bureaus voor elkaar doen. Wat wel nieuw is, is de omvang en snelheid waarmee het fenomeen zich nu ontwikkelt.

7.1. Regelgeving en statuut

Wat regelgeving betreft, bestaat er een verschil tussen enerzijds occasionele, kleinschalige aanbieders die alleen iets bijverdienen en de meer professionele aanbieders die er geheel of grotendeels een behoorlijk inkomen aan overhouden. In België is voor dit onderscheid het drempelbedrag voor jaarinkomsten ingevoerd, verkregen via erkende platformen.

UCM en Horeca Vlaanderen benadrukten allebei dat dit de traditionele spelers en deze van de deeleconomie niet op gelijke voet brengt. Traditionele spelers moeten wel een hoger belastingtarief betalen bij lage inkomsten. Ook op andere gebieden moet de reglementering op dezelfde manier gelden. Daarbij kan voor kleinschalige activiteiten de regelgeving soms wat soepeler zijn, voor zover verantwoord.

De UCM denkt na over een statuut van zelfstandige dat moet leiden tot meer vereenvoudiging, transparantie en toegankelijkheid.

FLAVR: Belgen hebben de neiging om in het geval van de opkomende deeleconomie meteen de gevaren te benadrukken. Maar start met een positieve “mindset” en verbeter daarna indien nodig de negatieve zaken en effecten. Dus, niet eerst reguleren en dan zien hoe er ondernomen kan worden, zoals we gewend zijn in België. In Nederland is de tendens om eerst te observeren wat de markt doet en alleen de echte gevaren meteen in te kaderen.

ListMinut: sprak de wens uit dat mensen hen niet enkel vergelijken met grote platformen zoals Uber maar hen eerder beschouwen als een vertegenwoordiger van de echte deeleconomie, het leveren van dagelijkse kleine diensten.

7.2. Een opstap naar gelijke regels voor iedereen?

Horeca Vlaanderen merkt op dat deze nieuwe intro naar ondernemerschap niet altijd kleinschalig is en wel degelijk impact heeft op de reguliere economie en de arbeidsmarkt. Deze vorm van economie moet niet tegengehouden worden maar op een aanvaardbare manier georganiseerd worden.

De Europese horecakoepel heeft een lijst van vijf principes:

- 1) registratie,
- 2) frequentie van de prestaties,
- 3) fiscale behandeling,
- 4) brandveiligheid, voedselhygiëne, ...
- 5) duidelijkheid risico's,

opgesteld waarvoor volgens hen zowel in de deeleconomie als de traditionele economie dezelfde regels moeten gelden. Zo geldt er sinds april 2017 in Vlaanderen het vernieuwde logiesdecreet bedoeld om een kader te bieden aan de "bed and breakfast"-aanbieders, waarbij onder andere regels gelden voor de brandveiligheid. Airbnb wijst hierover de verantwoordelijkheid af in wat het doet en zegt daar niet aan te kunnen voldoen (terwijl die eisen al jaren gelden).

Het is dus wel belangrijk om regels op te stellen op gebieden als fiscaliteit, brandveiligheid en gezondheid waarbij gelijkheid moet gelden in vergelijkbare situaties in zowel de deel- als de traditionele economie. Daarnaast moet aan de klant ook meer duidelijkheid gegeven worden over mogelijke risico's, verantwoordelijkheid en consumentenbescherming.

FLAVR had weet van de vijf principes van de Europese koepel van horeca en reageerde:

- 1) Zij horen bij de erkende geregistreerde platformen in België. Veel van de hobbykoks willen zich wel registreren bij het voedselveiligheidsagentschap, maar dat kan niet met enkel hun rijksregisternummer;
- 2 en 3) Het is daarbij al duidelijk wie bij FLAVR onder occasionele huiskoks vallen en wie niet, vanwege de fiscale drempel van 5.100 euro die voor hen als erkend platform geldt. Het is inderdaad belangrijk om activiteiten op hun proportionaliteit te beoordelen: indien weinig activiteiten, dan minder regels;

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

- 4) Het is echter wel belangrijk om bepaalde zaken te garanderen, zoals de temperatuur in de koelkast en het geven van trainingen over (voedsel)veiligheid. FLAVR probeert dus zijn verantwoordelijkheid te nemen.
- 5) Ze proberen zowel de eters te beschermen, als de huiskoks (met bijvoorbeeld een verzekering voor burgerlijke aansprakelijkheid). FLAVR voldoet dus aan de principes van de Europese horecakoepel.

7.3. Pleidooi voor administratieve en juridische transparantie

Verschillende sprekers beklemtoonden dat de deeleconomie administratief en juridisch transparanter moet worden en dat de administratieve last voor kleine bedrijven relatief zeer zwaar is en aanzienlijk moet verminderen.

Horeca Vlaanderen meldde dat hun Europese koepel samen met de vakbonden een Memorandum of Understanding had opgesteld (ook ondertekend door Horeca Vlaanderen). Het memorandum uit de bezorgdheid dat veel platformen zich in een “grijs gebied” bevinden, waarin veel onduidelijkheid is over wat wel of niet hun verantwoordelijkheden zijn. Volgens Horeca Vlaanderen gaat het niet over “een beetje bijverdienen”, maar om in totaal een grote omvang van activiteiten. De werkgelegenheid in de traditionele horeca kan bedreigd worden.

UCM maakt concluderend een onderscheid tussen drie verschillende types van ondernemingen die een platform gebruiken om de aanbieders en aangeboden diensten zichtbaarheid te geven:

- traditionele aanbieders;
- kleinere platformen (nu soms erkend en geregistreerd in België);
- de hele grote giganten (die soms weinig verantwoordelijkheid lijken te nemen).

Iedereen moet niet onderworpen zijn aan dezelfde regelgeving. Op Europees vlak bestaat het begrip kmo al. Er is geen reden om niet hetzelfde onderscheid te hanteren.

8. Verslag van de slotconferentie van het Single Market Forum – luik deeleconomie (Malta – juni 2017)

8.1. Inleiding

De slotconferentie van het Single Market Forum vond plaats op 19 juni 2017 in St Julians (Malta). Deze was getiteld “Generating further momentum for the Single Market” en sloot de cyclus van conferenties af die dit jaar door de LS in het kader van de Single Market Forum werden georganiseerd.

Dit evenement was gezamenlijk georganiseerd door het Maltese voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie.

Deze conferentie met meer dan 200 vertegenwoordigers - hoofdzakelijk overheden en ondernemers - was een gelegenheid om verschillende nationale initiatieven en Europese projecten voor te dragen over volgende aspecten van de interne markt: deeleconomie, arbeidsmobiliteit, de interne markt voor de kmo's, de belemmeringen van de interne markt, het ecosysteem van start-ups en scale-ups, de overheidsopdrachten, REACH 2018 en de e-card voor professionele diensten. Tijdens de workshops werden de deelnemers uitgenodigd om hun standpunt kenbaar te maken over deze thema's.

De presentatie hierna behandelt alleen het thema “deeleconomie”.

8.2. New business models and regulatory responses in the collaborative economy

Deze interactieve workshop was bedoeld om de meningen van de aanwezige deskundigen te delen over deze materie die zich in volle ontwikkeling bevindt. Aan het begin van de discussies herhaalt Dana Puia Morel, de moderator van de Commissie, dat de contouren van de deeleconomie nog niet duidelijk zijn.

De discussies werden in 3 ronden gevoerd en gingen over de uitdagingen, de oplossingen en de uit te voeren acties om een eengemaakte markt voor de deeleconomie te verwezenlijken.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Betreffende de uitdagingen kunnen de volgende punten worden weerhouden:

- er is een gebrek aan duidelijke en officiële gegevens over de deeleconomie en haar platformen;
- tot nu toe bestaat er nog geen gemeenschappelijke definitie van de deeleconomie;
- er ontbreekt een duidelijk onderscheid tussen de professionele en occasionele spelers van de deeleconomie;
- de juridische aanpak verschilt zowel op lokaal als op regionaal vlak;
- er bestaat een nijpende behoefte aan meer transparantie.

Vervolgens, tijdens de 2e en 3e ronde, hebben de deelnemers gediscussieerd over oplossingen en uit te voeren acties om een eengemaakte markt voor de deeleconomie tot stand te brengen. De behandelde punten die relevant leken, zijn:

- het is aan de lidstaten om een goede werking van de deeleconomie te bevorderen en om ervoor te zorgen dat de “private actoren” niet uitsluitend bezig zijn om hun eigen situatie te optimaliseren;
- een gemeenschappelijke definitie van wat de deeleconomie is, is meer dan ooit van belang, zowel op het vlak van de EU als binnen de overheidsdiensten van de lidstaten zelf;
- de nationale wetgevingen moeten vereenvoudigd worden, met name de nationale arbeidswetgeving. Vele lidstaten hebben benadrukt dat de deeleconomie minder reglementering nodig heeft, en in ieder geval geen nieuwe wetgevingen;
- het lijkt ook nodig om de goede praktijken over de reglementaire kaders tussen LS te delen;
- het opmaken van meer flexibele regelgevingen over nieuwe technologieën;
- het vaststellen van inkomensdrempels voor de belastingheffing over de activiteiten van de deeleconomie;
- het invoeren van een Collaborative Economy Envoy;
- het oprichten van een register voor de registratie van de erkende platformen;
- het aanbieden van workshops voor beleidsmakers om hen bewust te maken van het potentieel en de impact van de deeleconomie;
- de zoektocht bevorderen naar juridische oplossingen ten opzichte van de deeleconomie;
- een werkgroep oprichten die zich inzet voor de promotie en harmonisatie van de regelgevingen ter zake;

- de vereenvoudigde nationale arbeidswetgevingen verenigen met de bescherming van werknemers en consumenten;
- in de toeristische sector een eerlijke concurrentie waarborgen tussen de spelers van traditionele economie en van de deeleconomie, in het bijzonder door te verwijzen naar de kwaliteitsnormen;
- een netwerk van steden oprichten dat de gezamenlijke ontwikkeling van regelgevingen en oplossingen vergemakkelijkt.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Bijlage 1. Programma van het colloquium

8.15: Onthaal en ontvangst met koffie in de Spiegelgalerij

9.00: Inleidende zitting (Arenbergzaal)

- Inleiding van de dag door de heer **Jean-Marc Delporte**, voorzitter van de Federale Overheidsdienst (FOD) Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
- Toespraak van **Fabrice Comptour** van de Europese Commissie
- Toespraak van de minister van Middenstand, Zelfstandigen, Kmo's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie, **Willy Borsus**
- Toespraak van de vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten, belast met Buitenlandse Handel, **Kris Peeters**
- Toespraak van de vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecommunicatie en Post, **Alexander De Croo**
- Toespraak van de Brusselse minister van Economie en Tewerkstelling, **Didier Gosuin**

09.40: Uiteenzettingen (Arenbergzaal)

- “Collaborative economy: what is the Commission doing to ensure the balanced development of this phenomenon” door **Fabrice Comptour** van de Europese Commissie
- Presentatie van een studie over de definitie van de deeleconomie door **An De Coen** en **Loïc Géronnez** van Idea Consult
- Uiteenzetting: “Michel Bauwens versus de deeleconomie” door **Michel Bauwens**

10.40: Discussiepanel (Arenbergzaal)

Moderator: **Michel Bauwens**

Thema: **Omkadering van de deeleconomie: respectievelijke aanpakken**

De opkomst van de deeleconomie als een nieuw economisch paradigma doet veel vragen rijzen over de rol die de overheid erin moet spelen. Het ontbreken van een gemeenschappelijke aanpak en definitie op Europees vlak over de omkadering van de deeleconomie leidt bovendien in de lidstaat België tot een aantal vragen en onzekerheden die de doeltreffendheid en doelmatigheid van de overheden kunnen beïnvloeden.

In deze sessie wordt de aanpak van de federale overheid gepresenteerd tegen de achtergrond van de realiteit van de **Federale Overheidsdiensten Economie, Financiën, Werkgelegenheid en Sociale Zekerheid (AD Zelfstandigen)**. Tijdens deze sessie worden ook voorstellen op administratief, reglementair, economisch, fiscaal en/of sociaal vlak voorgesteld die bedoeld zijn om (de actoren van) de deeleconomie te omkaderen, zonder haar ontwikkeling af te remmen.

Deelnemers:

- FOD Economie: **Cécile Coppin**
- FOD Financiën (Dienst Inkomensbelastingen): **Marc Billa**
- FOD Financiën (Dienst BTW): **Benoit Van Vyve**
- FOD Sociale Zekerheid (AD Zelfstandigen): **Christian Dekeyser**
- FOD Werkgelegenheid: **Chris Vanlaere**

Vraag en antwoord met het publiek

Samenvatting door de moderator of beleidsmatige uiteenzetting door de minister (tbc)

12.00: Lunch (Spiegelgalerij)

13.30: Verloop van de gelijktijdige workshops

Workshop 1 – Oranje zaal (zie pagina 46 voor meer gedetailleerde informatie)

Thema: **De bijdrage van de samenwerkingseconomie tot het economische en maatschappelijke leven**

Workshop 2 – Blauwe zaal (zie pagina 46 voor meer gedetailleerde informatie)

Thema: **De deeleconomie: troeven om de ondernemingswereld te veranderen en de lokale economie te verstevigen**

Workshop 3 – Arenbergzaal (zie pagina 47 voor meer gedetailleerde informatie)

Thema: **Platformeconomie, katalysator voor vernieuwing?**

15.30: Discussiepanel (Arenbergzaal)

Moderator: **Bernard Bayot**

Thema: **Deeleconomie en traditionele economie: concurrenten of bondgenoten?**

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Het ondernemerschap moet worden bevorderd en dus moeten nieuwe economische paradigma's worden ontwikkeld en ondersteund.

Er moet ook gezorgd worden voor een gezonde concurrentie tussen enerzijds de kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) en de zelfstandigen die hun beroepsactiviteit binnen een wettelijk en reglementair kader uitoefenen, en anderzijds de actoren van de deeleconomie die vandaag vaak dezelfde diensten aanbieden.

Aansluitend op de reflecties van de dag probeert dit panel, waarin de actoren van deze twee economische modellen vertegenwoordigd zijn, om de verschillende standpunten dichter bij elkaar te brengen. De bedoeling is ook om de lessen te belichten die uit de gedeelde ervaringen kunnen worden getrokken, om tot een evenwichtige co-existentie te komen.

Deelnemers:

- **Clarisse Ramakers**, directrice van de studiedienst van de “Union des Classes Moyennes” (UCM)
- **Danny Van Assche**, afgevaardigd bestuurder van Horeca Vlaanderen
- **Jonathan Schockaert**, Co-Founder & CEO van ListMinut
- **Alexander Van Laer** van FLAVR

Vraag en antwoord met het publiek

16.40: Verslag van de workshops (Arenbergzaal)

17.10: Toespraak van de minister(s)/vertegenwoordigers (Arenbergzaal)

Tussenkomsst van de vertegenwoordiger van het kabinet van de minister van Economie, Industrie, Innovatie en Digitale Zaken, Jean – Claude Marcourt

17.30: Cocktail (Spiegelgalerij)

Bijlage 2. Informatie over de workshops

Workshop 1 - Oranje zaal

De bijdrage van de deeleconomie tot het economische en maatschappelijke leven

Elke dag weer staan ondernemers aan de basis van nieuwe samenwerkingsoplossingen die een bepaald idee van delen overbrengen om de sociaal-economische en ecologische uitdagingen van onze tijd aan te gaan. Deze oplossingen draaien rond aspecten van ons dagelijkse leven zoals consumptie, productie, financiën en kennis. Door de samenwerkingseconomie ontstaan totaal nieuwe soorten activiteiten, onder meer via coworkingruimtes, coöperaties, fablabs, crowdfundingplatformen, enz. Ze scheppen werkgelegenheid en hebben een impact op de samenleving inzake organisatie, ontbreken van tussenpersonen, bevordering van innovatie en verkleining van de ecologische voetafdruk in de duurzame ontwikkeling.

Moderator: **Tom Dedeurwaerdere** - UCL

Workshop 2 - Blauwe zaal

De deeleconomie: troeven om de ondernemingswereld te veranderen en de lokale economie te verstevigen

De wetten van de markten, volumes en concurrentie vormen de basis van het heersende economische model; maar vandaag toont dit model ook zijn beperkingen op sociaal vlak en inzake milieu en economische efficiëntie. Tegelijkertijd moeten de ondernemingen inspelen op veranderingen zoals de digitale revolutie. Maar er worden ook nieuwe trends vastgesteld, zoals meer servicegerichte marktontwikkelingen in ruime zin. De verandering en ontwikkeling van op deeleconomie georiënteerde gemeenschappen worden een nieuwe economische realiteit.

Zo grijpen sommige projectorganisatoren en ondernemers de kansen van deze coöperatieve samenwerkingsmodellen en integreren deze in hun businessmodel: hoe spelen ze in op deze nieuwe aspecten die hun businessmodel uitdagen? Welke hulpmiddelen en begeleidingsmaatregelen hebben deze ondernemers/platformoprichters nodig? Bestaat dit ecosysteem reeds of moet het nog worden ontwikkeld? Hoe kan het positieve effect van de deeleconomie op lokaal vlak geoptimaliseerd worden om te bereiken dat het succes van een ondernemer ook bijdraagt tot de ontwikkeling van het gebied waarvan hij afkomstig is?

Moderator: **Laurence Lambert** - Agence pour l'Entreprise et l'Innovation

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Workshop 3 – Arenbergzaal

Platformeconomie, katalysator voor vernieuwing?

De platformeconomie kan voor vernieuwende impulsen in de economie en op de arbeidsmarkt zorgen. Het kan bestaande bedrijven doen nadenken over hun businessmodel en stelt de huidige arbeidsverhoudingen in vraag. Er ontstaat echter ook weerstand tegen bepaalde van deze nieuwe bedrijfsmodellen. Centraal in deze workshop staan de vragen: Is de samenwerking tussen platformeconomie en een meer “traditionele” economie een utopie of een noodzaak voor vernieuwing in onze economie? Is er ruimte om samen te werken, mekaar aan te vullen, nieuwe nichemarkten te ontwikkelen, ... en wat zijn de huidige evoluties binnen de platformeconomie en welke uitdagingen stellen zich nog?

Moderator: **An De Coen** – Idea Consult

Bijlage 3. Curriculum vitae van sommige deelnemers

Michel Bauwens

Michel Bauwens is een Belgisch transitiedenker, cyberfilosoof en peetvader van de peer-to-peerbeweging.

Met als thuisbasis Chiang Mai in Thailand reist hij de wereld rond om zijn visie op de peer-to-peereconomie uit de doeken te doen: een nieuw economisch model dat breekt met het huidige kapitalisme en mensen in staat stelt om samen te produceren en te innoveren, via door het internet met elkaar verbonden groepen van gelijken, de “peers”.

In z'n bestseller “De Wereld Redden - Met peer-to-peer naar een postkapitalistische samenleving” beschrijft Bauwens hoe deze nieuwe productiewijze in zijn werk gaat. Hoekstenen zijn duurzaamheid, solidariteit, participatie, en open en gedeelde kennis.

Een en ander bracht het internationale Post Growth Institute er ook toe om Bauwens in 2011, samen met o.a. Vandana Shiva, Mahatma Gandhi en Martin Luther King, op te nemen in de (En)Rich List, een lijst met de 100 meest inspirerende figuren voor een duurzame toekomst.

Bernard Bayot

Na vijftien jaar advocaat te zijn geweest aan de Brusselse balie was Bernard Bayot sinds 2001 studiegelastigd bij het Réseau Financité alvorens hij in 2004 de directeur ervan werd. Hij was ook lid van de Financial Services User Group, een door de Europese Commissie DG FISMA opgerichte deskundigengroep om de belangen van de gebruikers van financiële producten te vertegenwoordigen (2010-2016). Bovendien heeft hij verschillende opdrachten als bestuurder uitgeoefend: voorzitter van het European Financial Inclusion Network (2009-2013), voorzitter van SAW-B, Solidarité des alternatives wallonnes et bruxelloises, een pluralistische federatie van de sociale economie, sinds 2008, voorzitter van de raad van bestuur van SCE NewB sinds 2011 en ook ondervoorzitter van het maatschappelijke ratingbureau Vigeo (2010-2014).

Marc Billa

Adviseur bij de centrale dienst Personenbelasting van de Algemene Administratie van de Fiscaliteit – FOD Financiën.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Willy Borsus

Willy Borsus was burgemeester van Somme-Leuze van 1995 tot 2014 en Waals volksvertegenwoordiger van 2004 tot 2014, het jaar waarin hij toetrad tot de federale regering.

Sinds 11 oktober 2014 is hij minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Lanbouw en Maatschappelijke Integratie.

Fabrice Comptour

Fabrice Comptour is een medewerker van het kabinet van Elżbieta Bieńkowska, de Europese commissaris voor Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf. Hij is verantwoordelijk voor het Europese ruimtevaartbeleid (Galileo, Copernicus), het Europese veiligheids- en defensiebeleid, de digitale agenda, de intellectuele eigendom (Unitary Patent), innovatie en normalisatie.

Daarvoor was hij economisch adviseur bij het kabinet van Androulla Vassiliou, Europees commissaris voor Onderwijs, Cultuur, Meertaligheid en Jeugdzaken, verantwoordelijk voor onderwijs (Erasmus, werkgelegenheid, hervorming van het onderwijsstelsel, beroepsopleiding). Hij heeft de ontwikkeling van het Europees Instituut voor innovatie en technologie geleid en het Marie Curie Programma ter ondersteuning van de mobiliteit van onderzoekers in Europa beheerd. Bovendien was hij betrokken bij de oplossing van de eurocrisis, de bankenunie, de hervorming van de regulering van de financiële markt en de governance van de eurozone.

Voorheen was hij medewerker van het kabinet van Jacques Barrot, vicevoorzitter van de Europese Commissie, belast met Justitie en Binnenlandse Zaken, waar hij verantwoordelijk was voor de grondrechten. Hij begon zijn loopbaan bij de Commissie in 2009 bij het Directoraat-generaal Justitie, Vrijheid en Veiligheid.

Hij behaalde het diploma van de Hogeschool voor Ingenieurswetenschappen Supélec in Frankrijk, een master in Economie, Management en Innovatie van de University of Chalmers in Göteborg en ook een master in Economische Integratie van het Europacollege in Brugge.

Cécile Coppin

Cécile Coppin, expert - Analyse en monitoring van de toepassing van de wetgeving in de digitale economie - Algemene Directie Economische inspectie van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie.

Tom Dedeurwaerdere

Professor aan de faculteit voor Filosofie van de Universit  catholique de Louvain (Louvain-la-Neuve, België) en Director of Research of the Biodiversity Governance Unit van het Centre for the Philosophy of Law.

Zijn belangstelling gaat uit naar onderzoeken over de transitietheorie, het beheer van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten en de transdisciplinaire onderzoeksmethodologie. Zijn onderzoek is vooral gericht op de analyse van de institutionele opties voor het beheer van het wereld milieu-erfgoed en dat van de "global commons".

Huidig onderzoek: "city4coEN - Collaborative cities for collaborative entrepreneurs: promoting regional economic development, social inclusion and environmental sustainability in the collaborative economy", in samenwerking met Odisee, UCL en USL-B.

Christian Dekeyser

Als adviseur-generaal van de AD Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid is hij in het bijzonder verantwoordelijk voor alle verplichtingen van de zelfstandigen (zowel het ontwerpen van de regelgeving alsook de informatie over deze materie of geschillen).

Hij is ook secretaris van de Hoge Raad voor Vrijwilligers bij de FOD Sociale Zekerheid.

An De Coen

An De Coen startte in november 2012 bij IDEA Consult, waar ze als senior onderzoeker actief is in het domein Arbeidsmarkt en Sociaaleconomisch Beleid. Ze is ook als vrijwillig medewerker verbonden aan de onderzoeksgroep Personeel & Organisatie van de KU Leuven (Faculteit Economie & Bedrijfswetenschappen).

Nadat ze in 2006 afstudeerde als handelsingenieur aan de KU Leuven, startte ze er haar doctoraatsonderzoek met een sterke focus op de eindeloopbaanproblematiek.

In november 2012 behaalde ze haar doctoraat in de toegepaste economische wetenschappen aan de KU Leuven. Daarin bestudeerde ze diverse factoren die ertoe kunnen bijdragen om de inzetbaarheid van oudere werknemers op de arbeidsmarkt te verhogen.

Het onderzoek van An richt zich vooral op actuele arbeidsmarktthema's zoals de eindeloopbaanproblematiek en activiteiten die de inzetbaarheid van werknemers en werkzoekenden kunnen verhogen, zoals het volgen van opleiding, trajectbegeleiding, outplacement, ...

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Vanuit die arbeidsmarktgerichte expertise was ze actief betrokken bij de impactstudies gericht op het inventariseren van de effecten van de toenemende digitalisering op de arbeidsmarkt in de EU en de VS. Momenteel leidt ze het onderzoeksteam dat de Vlaamse deeleconomie in kaart brengt in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor Werk, in het kader van het VIONA-onderzoeksprogramma.

Alexander De Croo

Alexander De Croo is vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking, Digitale Agenda, Telecom en Post in de Belgische federale regering.

In 2010 werd hij verkozen tot senator. Hij was ook al vice-eersteminister en minister van Pensioenen van 2012 tot 2014. Daarvoor was hij partijvoorzitter van Open VLD, de Vlaamse liberaaldemocraten. Sinds 2015 is hij Young Global Leader bij het World Economic Forum en lid van de Global Agenda Council on Europe.

Voor hij politiek actief werd, was Alexander De Croo actief als ondernemer in de sector van intellectuele eigendomsrechten. Hij begon zijn professionele loopbaan als business consultant en projectleider bij The Boston Consulting Group.

Alexander De Croo is van opleiding handelsingenieur (Vrije Universiteit Brussel) en behaalde een MBA aan de Kellogg School of Management (Northwestern University, Chicago).

Loïc Géronnez

Loïc Géronnez is senior onderzoeker bij IDEA Consult sinds 2015. Hij is socioloog en economist. Hij ontwikkelt, evalueert en ontwerpt openbare beleidsmaatregelen om de nieuwe economische en sociale trends aan te pakken.

Nadat hij zes jaar op het gebied van nieuwe vormen van governance op Belgisch en Europees niveau werkte, heeft hij deelgenomen aan de ontwikkeling van de “Community Land Trust” in België. Dit model van ontwikkeling van vastgoed dat door de Verenigde Naties ondersteund wordt, is gebaseerd op de ontkoppeling van eigendom van grond en gebouw. Als expert voor de Brusselse minister belast met Stadsvernieuwing heeft hij ook een expertise inzake het ontwerpen van overheidsbeleid ontwikkeld: omkadering van het beleid van stadsvernieuwing uitgevoerd door openbare vastgoedoperatoren en heroriëntering van het mechanisme van gewestelijke renovatiepremies, omkadering van het beleid inzake verwerving van onroerend goed, coördinatie van vastgoedtransacties, onderhandeling van beheerscontracten en invoering van instrumenten voor financiële monitoring en projectbeheer, formulering van strategische doelstellingen en onderhandelingen betreffende lastenboeken voor projecten van 450 woningen met 60.000 vierkante meter vloeroppervlak. Sinds

2015 begeleidt hij binnen IDEA Consult een aantal studies over het ontwerpen van het overheidsbeleid: impact van de deeleconomie op de sector van de kmo's en zko's in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, evaluatie van het mechanisme van het CLT Brussel, programmatische studie voor de provincie Namen over een activiteitsgebied in verband met de preventieve en digitale gezondheidszorg, impact van Airbnb op de Brusselse restaurant- en cafésector.

Didier Gosuin

Didier Gosuin werd op 9 juli 1952 geboren in Elsene.

Na tien jaar in de oppositie in het parlement is Didier Gosuin vandaag Brussels minister van Economie, Werkgelegenheid, Beroepsopleiding en Gezondheid. Voordien was hij gedurende drie zittingsperiodes ononderbroken lid van de gewestregering (hoofdzakelijk als minister van Milieu maar ook van Stadsvernieuwing en Buitenlandse Handel).

Hij is sinds 1995 ook burgemeester van Oudergem, maar oefent dit mandaat niet uit omdat dit niet verenigbaar is met zijn opdracht als minister.

Laurence Lambert

Laurence Lambert is projectleidster bij de "Agence pour l'Entreprise et l'Innovation".

In het kader van de steun aan innovatie die de "Agence" verleent aan nieuwe bedrijfsmodellen is Laurence Lambert belast met de ontwikkeling, uitvoering en coördinatie van de programma's voor het doen ontstaan van ondernemingsinitiatieven van korte ketens om zo de lokale economie te versterken.

Als instantie voor het begeleiden van ondernemingen en initiatiefnemers van projecten stelt de "Agence" met een strategische aanpak op het terrein alles in het werk om de uitdagingen, troeven en kansen van de deeleconomie beter te begrijpen zodat de economie er beter van wordt.

Laurence is van oorsprong landbouwkundig ingenieur. Zij volgt momenteel een masteropleiding in innovatiemanagement om innovatie nog beter vooruit te kunnen helpen (UMons -Faculté polytechnique de Mons).

Jonathan Schockaert

Als handelsingenieur wilde Jonathan Schockaert altijd al zijn eigen onderneming oprichten. Sinds 2009 is hij actief in de onderneming LSM Conseil, eerst als bestuurder-penningmeester, dan als ondervoorzitter die adviseert in vier deskundigheidsgebieden: strategie, marketing, engineering en informatica. LSM Conseil is een onderne-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking op de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ming die in enkele jaren gegroeid is van 6 tot 50 medewerkers en verschillende keren op internationaal vlak meerdere awards heeft gekregen.

In 2012 heeft Jonathan Schockaert de onderneming ListMinut opgericht; deze heeft een website waarop diverse buurtdiensten kunnen gevonden worden (babysitten, gras maaien, meubels monteren, enz.).

Vandaag telt deze website 56.720 gebruikers en de gemeenschap wordt steeds groter. Dankzij de 22.253 dienstverleners van ListMinut hebben de vele gebruikers al meer dan 31.272 uren kunnen besparen.

Danny Van Assche

Danny Van Assche is geboren op 29 december 1971 en woont in Wilrijk. Aan de Universiteit Antwerpen (UA) behaalde hij het licentiaatsdiploma in de Politieke en Sociale Wetenschappen. Aan de KU Leuven dat van licentiaat in de Economische Wetenschappen. In 2005 promoveerde hij aan de UA tot doctor in de Politieke en Sociale Wetenschappen.

Op professioneel vlak werkte hij van 1995 tot 1997 als wetenschappelijk medewerker Economie, Tewerkstelling en Financiën in het Vlaams Parlement en was hij van 1997 tot 1999 adviseur op het kabinet van de Vlaamse minister van Economie, KMO, Landbouw en Media. Van 1999 tot 2005 was hij mandaatassistent Politieke Wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen. Daarna ging hij als adviseur Sociale Zaken aan de slag bij Unizo (2005 – 2010). Sinds 2010 is hij afgevaardigd bestuurder van Horeca Vlaanderen.

Daarnaast vervult hij diverse relevante mandaten met een link met de toeristische sector, de horeca en de onderwijssector.

Chris Vanlaere

Chris Vanlaere is sinds 2000 werkzaam als attaché arbeidsjurist bij de Algemene Directie Individuele Arbeidsbetrekkingen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO).

In die hoedanigheid heeft hij op heel wat deeldomeinen van het individueel arbeidsrecht een grondige ervaring opgebouwd. Binnen zijn administratie is hij o.m. aangesteld voor de opvolging van dossiers die verband houden met de aard van de arbeidsrelatie en met de impact van de digitalisering op het individueel arbeidsrecht. Wat dit laatste aspect betreft, heeft hij op Europees niveau reeds deelgenomen aan een aantal seminaries over digitalisering en arbeidsrecht.

Alexander Van Laer

Alexander Van Laer heeft een master in Business Administration van de KUL.

Tijdens zijn studententijd begon hij als onafhankelijk consultant.

Daarna zette hij zijn loopbaan verder als strategieconsultant bij Accenture.

Vervolgens werd hij coach bij Start it @kbc alvorens FLAVR mee op te richten. FLAVR is een onlineplatform dat thuiskoks de mogelijkheid geeft om huisbereide gerechten te verkopen aan mensen in hun buurt.

Benoit Van Vyve

Adviseur bij de centrale dienst Taxatieprocedure en Verplichtingen van de Algemene Administratie van de Fiscaliteit – FOD Financiën.

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnummer: 0314.595.348
<http://economie.fgov.be>